

Strategia Rozwoju Gminy Włodowice na lata 2016-2025

Opracowanie

Biuro Doradcze ALTIMA s.c.

Data opracowania

Wrzesień 2016

Spis treści

1	Wstęp.....	3
2	Istota i znaczenie Strategii dla rozwoju gminy, cele zarządzania strategicznego.....	4
3	Charakterystyka sytuacji w gminie.....	8
3.1	Położenie.....	8
3.2	Demografia.....	9
3.3	Uwarunkowania środowiskowe, struktura gruntów.....	13
3.4	Atrakcyjność turystyczna, oferta kulturalna i rekreacyjna.....	15
3.5	Rolnictwo.....	18
3.6	Gospodarka, bezrobocie.....	20
3.7	Infrastruktura techniczna i społeczna.....	22
4	Wyniki konsultacji społecznych.....	26
5	Analiza SWOT.....	29
6	Kluczowe uwarunkowania rozwojowe gminy.....	35
7	Wizja i misja rozwoju gminy - główne przesłanie rozwojowe.....	36
8	Cele i kierunki rozwoju gminy.....	37
9	Komplementarność strategii z politykami sektorowymi państwa, regionu i gminy ...	43
10	Planowane projekty strategiczne.....	49
11	Potencjalne źródła finansowania.....	50
11.1	Środki Własne.....	50
11.2	Bankowe i poza bankowe instrumenty finansowe.....	50
11.3	Fundusze Strukturalne.....	50
11.4	Umowy z podmiotami ESCO.....	51
11.5	Partnerstwo publiczno-prywatne.....	52
12	Wskaźniki.....	53
12.1	Wskaźniki oddziaływania.....	53
13	Wdrażanie strategii.....	55
14	Polityka promocji i komunikacji.....	56
15	Monitoring i aktualizacja.....	58
16	Spis rysunków i tabel.....	59

1 Wstęp

Słowo strategia pochodzi od greckiego słowa „strategos” i jest zbitką słów: stratos (armia rozłożona obozem) i agein (przywództwo). Oznaczało kogoś, kto przewodził armii i tworzył koncepcję walki.

Nie ma jednoznacznie rozumianej definicji strategii. Dziś mówiąc o strategii mamy na myśli odpowiednie przygotowanie i organizacje, umiejętne posługiwanie się pewnymi regułami oraz użycie posiadanych sił i środków tak, aby w istniejących warunkach naszych możliwości i ograniczeń osiągnąć zamierzony cel, pożądane rezultaty.

W praktyce każda strategia jest kombinacją elementów defensywnych i ofensywnych. Strategie rozwiązują różne problemy, spełniają różne zadania stąd też nie ma obiektywnie słusznej strategii, może być dobrze lub źle przemyślana, skuteczna lub nieskuteczna.

Celem każdej gminy powinien być zrównoważony i trwały rozwój. Jednym z istotnych celów, dla których tworzy się strategię rozwoju jest też możliwość „sięgnięcia” po środki z funduszy strukturalnych.

Budując strategię rozwoju gminy należy stworzyć realną wizję odnośnie jej przyszłości. Umiejętność wykorzystania szans i zagrożeń, z odpowiednim wyprzedzeniem stanowi najcenniejszy i zarazem najtrudniejszy element.

Wierzę, że ta nasza „ droga do przyszłości” będzie procesem, który posłuży polepszeniu obecnej i przyszłej jakości życia mieszkańców naszej gminy.

Jak pisał Aurelio Peccei „ Żyjemy w epoce zasadniczych przemian, które niosą ze sobą przerwanie rytmu, braku ciągłości, zasadnicze zmiany kierunków”, zatem każda jednostka, nawet najmniejsza, powinna rozwijać się i działać, a nie pozostawać w letargu. I dlatego tak ważna jest prawidłowo opracowana strategia rozwoju, jako deklaracja przyszłego stanu gminy, do którego będą dążyły władze samorządowe wraz z mieszkańcami naszej „ Małej Ojczyzny”.

Wójt Gminy Włodowice

Adam B. Szmukier

2 Istota i znaczenie Strategii dla rozwoju gminy, cele zarządzania strategicznego

Niniejszy dokument jest aktualizacją Strategii Rozwoju Gminy Włodowice na lata 2010 - 2018. Aktualizacja podyktowana była:

- koniecznością dostosowania wykorzystywanych narzędzi strategicznego zarządzania do zasad programowania przyjętych w ramach realizacji polityki regionalnej Unii Europejskiej w nowej perspektywie finansowej na lata 2014-2020,
- postępujące zmiany wielu czynników rozwojowych gminy, zarówno wewnętrznych jak i zewnętrznych, wpływających na częściową dezaktualizację wcześniejszych zapisów strategii i konieczność uszczegółowienia jej celów.

Prace aktualizacyjne polegały przede wszystkim na:

- przeprowadzeniu kompleksowej analizy społeczno-gospodarczej gminy,
- przeprowadzeniu konsultacji z przedstawicielami lokalnej społeczności,
- przeprowadzeniu analizy SWOT,
- aktualizacji wizji, misji oraz celów i kierunków rozwojowych w ślad za wypracowanymi wnioskami z analiz.

Dane wyjściowe służące do opracowania analizy otoczenia społeczno-gospodarczego pozyskano z następujących źródeł:

- Strategia Rozwoju Gminy Włodowice na lata 2010 - 2018,
- Urząd Gminy Włodowice,
- Główny Urząd Statystyczny,
- Powiatowy Urząd Pracy w Zawierciu.

Strategię Rozwoju Gminy Włodowice na lata 2016-2025 uznaje się za dokument społecznie uzgodniony, odpowiadający na jasno określone potrzeby lokalne.

W aktualnych warunkach rynkowych jednostki samorządu terytorialnego przestały pełnić jedynie funkcje jednostki osadniczej oraz organizmu społecznego i postrzegane są jako pełnosprawni uczestnicy rynku, prowadzący różnorodną działalność (w tym działalność zarobkową), posiadający określone zasoby (materialne i niematerialne) i konkurujący z innymi podmiotami (innymi jednostkami samorządu terytorialnego). Działalność gminy na rynku konkurencyjnym skupia się przede wszystkim na konieczności:

- zapewnienia mieszkańcom możliwie najlepszych warunków życia (dostęp do miejsc pracy, dobrej jakości infrastruktura komunalna, dostęp do infrastruktury edukacyjnej i opieki zdrowotnej, czyste środowisko życia, możliwość rozwoju osobistego, etc.),

- zapewnienia podmiotom gospodarczym możliwie najlepszych warunków do prowadzenia działalności na terenie gminy i wspieranie mieszkańców w działaniach pozwalających na zakładanie firm lokalnych,
- konsekwentnego podnoszenia atrakcyjności gminy jako potencjalnego miejsca zamieszkania i potencjalnego miejsca przyjaznego do prowadzenia działalności gospodarczej.

Ogólny plan rozwoju gminy w perspektywie długookresowej określa strategia rozwoju. W warunkach rynkowych strategia musi przede wszystkim uwzględniać interes nadrzędnej grupy interesariuszy - obecnych i przyszłych mieszkańców gminy.

Strategia Rozwoju Gminy Włodowice to koncepcja systemowego działania władz gminy, która polega na:

- formułowaniu zbioru perspektywicznych celów rozwojowych i ich modyfikacji w zależności od zmieniających się uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych,
- określaniu potrzebnych zasobów ludzkich, rzeczowych, finansowych i naturalnych, niezbędnych do realizacji przyjętych celów,
- określaniu sposobów postępowania zapewniających realizację przyjętych perspektywicznych celów rozwojowych oraz optymalne wykorzystanie i rozmieszczenie przestrzenne zasobów.

Strategia Rozwoju Gminy powinna odpowiadać na pytanie: **Co należy zrobić, aby gmina w perspektywie kilkuletniej zapewniła w sposób optymalny zbiorowe potrzeby społeczności lokalnej?**

Zadaniem Strategii jest stworzenie podstaw do:

- sprawnego, skutecznego i efektywnego zarządzania gminą przez jej władze, w tym koordynowania i zapewnienia zgodności działań bieżących z perspektywicznymi,
- przygotowania władz samorządowych do działań w sytuacji niepewności i ryzyka, wynikających ze zmieniających się uwarunkowań rozwojowych,
- stwarzania warunków do przełamywania barier rozwojowych, a także eliminowania (minimalizowania) różnorodnych konfliktów pojawiających się w toku rozwoju gminy,
- pozyskiwania przez władze gminne środków finansowych ze źródeł zewnętrznych (np. fundusze unijne, kredyty, inwestorzy, organizacje pomocowe, fundacje, etc.) na realizację przewidzianych w strategii przedsięwzięć inwestycyjnych,
- promocji gminy i stymulowania rozwoju lokalnej gospodarki.

Dobrze przygotowana i efektywnie wdrażana strategia pozwala:

- optymalizować decyzje władz lokalnych w długim horyzoncie czasowym (w przypadku Gminy Włodowice do roku 2025),
- prowadzić spójną i racjonalną politykę lokalną,
- sprawnie zarządzać gminą.

Zarządzanie strategiczne obejmuje zasadniczo następujące elementy:

- definiowanie strategii,
- wdrażanie strategii,
- monitoring strategii,
- aktualizacja strategii.

Rysunek 1 Proces zarządzania strategicznego w gminie

Źródło: Opracowanie własne

Opracowanie niniejszego dokumentu wypełnia czwarty z wymienionych kroków, tj. aktualizację strategii. Wobec zmieniających się uwarunkowań zewnętrznych (otoczenie) oraz wewnętrznych (gmina), prowadzony w regularnych odstępach czasowych monitoring strategii powinien potwierdzać zasadność zdefiniowanych celów i kierunków rozwojowych, albo też sygnalizować konieczność dokonania korekt. Ze względu na dynamikę zmian otoczenia, nieodzownym elementem strategicznego zarządzania jednostką gminną jest monitoring przyjętych założeń oraz ich aktualizacja, czyli dostosowanie do nowych uwarunkowań społeczno-gospodarczych.

Niniejsza strategia będzie w latach 2016-2025 centralnym punktem odniesienia, według którego kształtowane będą plany zrównoważonego rozwoju Gminy Włodowice, będzie również dokumentem nadrzędnym dla kolejnych uszczegółwiających dokumentów

strategicznych (jak np. strategia rozwoju turystyki). Autorzy strategii podkreślają, że Władze Gminy podjęły słuszną decyzję o konieczności kształtowania założeń strategicznych w oparciu o autentyczne możliwości lokalnego rozwoju i gminnego budżetu. Zdefiniowane kierunki działań są realne do osiągnięcia w perspektywie kilkuletniej i nie stanowią nadinterpretacji planów, które nie mogłyby zostać zrealizowane ze względu na ograniczenia budżetowe czy brak bezpośredniego wpływu jednostki samorządu terytorialnego w danym obszarze.

Ponadto podkreślić należy, że plany strategiczne gminy korespondują z założeniami priorytetowych tematów funduszy unijnych, które dysponowane będą w perspektywie finansowej na lata 2014-2020. Warunkiem aplikowania o środki unijne jest m.in. zgodność projektu z dokumentami strategicznymi na poziomie lokalnym (a więc niniejszą strategią), regionalnym (dokumenty na poziomie województwa śląskiego), krajowym oraz unijnym. Co do zasady wszystkie założenia strategii jednostki samorządu terytorialnego powinny być spójne z dokumentami strategicznymi wyższego rzędu (poziom regionalny, krajowy i europejski) - Strategia Rozwoju Gminy Włodowice spełnia ten warunek.

3 Charakterystyka sytuacji w gminie

3.1 Położenie

Gmina Włodowice położona jest w północno-wschodniej części województwa śląskiego, w odległości ok. 60 km od stolicy Górnego Śląska - Katowic i ok. 50 km od Częstochowy. Administracyjnie gmina należy do powiatu zawierciańskiego.

Gmina graniczy z następującymi gminami:

- Kroczyce,
- Myszków,
- Niegowa,
- Zawiercie,
- Żarki.

Rysunek 2 Położenie Gminy Włodowice na tle Powiatu Zawierciańskiego

Źródło: Opracowanie własne na bazie OpenStreetMap

W skład gminy wiejskiej wchodzi 10 miejscowości leżących nieopodal lub na szlakach jury Krakowsko-Częstochowskiej, należą do nich:

- Góra Włodowska,

- Hucisko,
- Kopaniny,
- Morsko,
- Parkoszowice,
- Rudniki,
- Rzędkowice,
- Skatka,
- Włodowice,
- Zdów.

Obszar gminy (poza Rudnikami) leży w granicach Zespołu Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego, i jednocześnie Parku Krajobrazowego Orlich Gniazd. Obszar charakteryzuje się typowym wyżynnym krajobrazem z lasami, polami oraz licznymi ostańcami skalnymi.

Gmina liczy sobie 7631 ha powierzchni ogółem, z czego niemal 3000 ha objęte jest ochroną.

3.2 Demografia

Liczba mieszkańców Gminy Włodowice, zgodnie ze stanem na dzień 31.03.2016 r¹, wynosi 5 268 osób. Struktura ludności wg płci wskazuje niewielką przewagę liczby kobiet (ok. 105 kobiet na 100 mężczyzn). Gęstość zaludnienia w Gminie wynosi niemal 70 osób/km².

Podstawowe dane demograficzne charakteryzujące liczbę ludności na terenie Gminy w latach 2012-2015 przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 1 Liczba ludności gminy, zameldowania na pobyt stały, stan na 31.12 w latach 2012-2015 oraz na 31.03.2016 r.

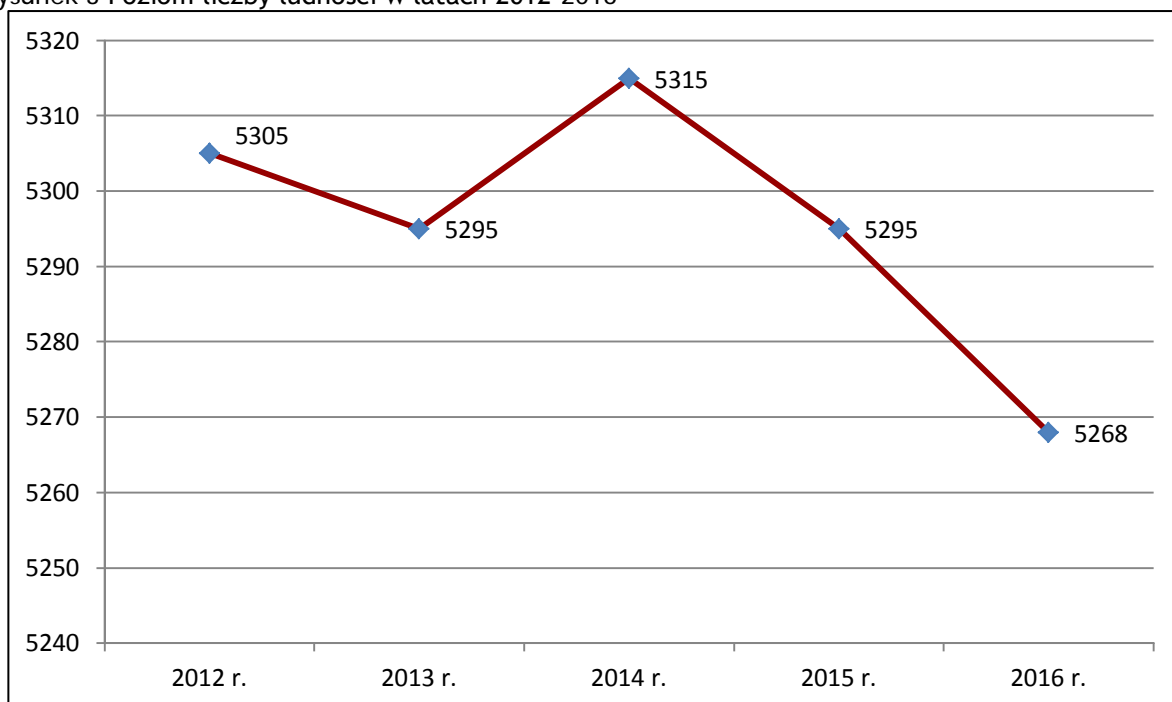
Rodzaj danych	2012	2013	2014	2015	2016
Liczba mieszkańców gminy ogółem[osoba]	5305	5295	5315	5295	5268
Gęstość zaludnienia [osoba/km ² , zaokrąglenie do pełnej wartości w górę]	70	70	70	70	70

Zródło: Ewidencja ludności mieszkańców, Urząd Gminy Włodowice

Liczba mieszkańców gminy w latach 2012-2016 notuje wahania, są to jednak odchylenia marginalne, od 2012 r. gęstość zaludnienia pozostaje niezmienna. Pozwala to wnioskować, że liczba mieszkańców gminy od lat utrzymuje stały poziom.

¹ Ewidencja ludności prowadzona przez Urząd Gminy Włodowice

Rysunek 3 Poziom liczby ludności w latach 2012-2016

Źródło: Opracowanie własne na bazie danych demograficznych UG Włodowice

Najliczniej zamieszkałą miejscowością w gminie są Rudniki i Włodowice (przede wszystkim z uwagi na największą powierzchnię i gęstość zabudowy, a także lokalizację w ich centrum podstawowych usług dla mieszkańców). Liczba mieszkańców poszczególnych miejscowości (tabela poniżej) jest odzwierciedleniem analizowanego powyżej trendu ogólnej liczby mieszkańców gminy.

Tabela 2 Liczba ludności gminy wg miejsca zamieszkania, zameldowania na pobyt stały, stan na 31.12 w latach 2012-2015 oraz na 31.03.2016 r.

Miejscowość	2013	2014	2015	2016
Góra Włodowska	555	563	572	572
Hucisko	312	322	306	302
Kopaniny	72	77	76	73
Morsko	310	311	309	306
Parkoszowice	246	249	237	237
Rudniki	1342	1339	1341	1338
Rzędkowice	541	547	549	552
Skątka	203	213	220	218
Włodowice	1178	1161	1166	1151
Zdów	536	533	519	519

Źródło: Ewidencja ludności mieszkańców, Urząd Gminy Włodowice

Zgodnie z prognozami GUS liczba mieszkańców Powiatu Zawierciańskiego, w skład którego wchodzi Gmina Włodowice, będzie systematycznie spadać, co jest zgodne z niekorzystnym trendem dla całego województwa.

Tabela 3 Prognoza liczby mieszkańców Powiatu Zawierciańskiego w latach 2020-2050

Rok	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Prognozowana liczna ludności ogółem na dzień 31.12	117 604	114 271	110 555	106 432	102 054	97 634	93 305

Źródło: GUS, Prognoza dla powiatów i miast na prawie powiatu oraz podregionów na lata 2014-2050

W Gminie Włodowice występuje ujemny przyrost naturalny, którego wartość w roku 2015 wynosiła -10 osób. Zestawienie danych dotyczących przyrostu naturalnego w latach 2012-2015 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 4 Przyrost naturalny w Gminie Włodowice w latach 2012-2015, stan na 31.12

Rodzaj danych	2012	2013	2014	2015
Urodzenia żywe [osoba]	62	44	53	54
Zgony [osoba]	64	53	60	64
Przyrost liczby mieszkańców (różnica między liczbą urodzeń a liczbą zgonów) [osoba]	-2	-9	-7	-10

Źródło: Ewidencja ludności mieszkańców, Urząd Gminy Włodowice

W poniższej tabeli zaprezentowano dane dotyczące migracji zanotowanych na terenie Gminy Włodowice w latach 2012-2015.

Tabela 5 Migracje na pobyt stały gminne

Rodzaj danych	2012	2013	2014	2015
zameldowania ogółem [osoba]	65	56	72	48
wymeldowania ogółem [osoba]	53	72	55	74
saldo migracji [osoba]	+12	-16	+17	-26

Źródło: Ewidencja ludności mieszkańców, Urząd Gminy Włodowice

Saldo migracji w Gminie Włodowice w ostatnim roku było ujemne (-26 osób). Poziom zainteresowania osiedlaniem się na terenie gminy w latach 2012-2015 notuje wahania. Biorąc jednak pod uwagę stałą liczbę mieszkańców gminy należy uznać, że odchylenia w analizowanych latach nie są na tyle istotne, by mogły świadczyć o nagłym wzroście czy spadku salda migracji.

Prognozy GUS dotyczące przyrostu naturalnego w Powiecie Zawierciańskim, w skład którego wchodzi Gmina Włodowice, wykazują utrzymującą się, niepokojącą tendencję spadkową, wskaźniki dla całego województwa kształtowały będą się również malejąco. Wskaźnik prognozy salda migracji jest również ujemny, co jest trendem tożsamym w stosunku do całego województwa. Podkreślić jednak należy, że wartości ujemne salda migracji nie są

znaczne, szczególnie biorąc pod uwagę liczbę mieszkańców całego powiatu można przyjąć, że wartości te są marginalne. Oznacza to, że przy podjęciu działań zaradczych możliwe jest odwrócenie trendu, konieczne będzie w tym celu konsekwentne podnoszenie atrakcyjności gmin powiatu jako potencjalnego miejsca zamieszkania.

Tabela 6 Prognoza salda migracji oraz przyrostu naturalnego w Powiecie Zawierciańskim w latach 2020-2050

Przyrost naturalny liczby mieszkańców Powiatu Zawierciańskiego							
	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050
urodzenia [osoba]	873	792	724	688	667	633	582
zgony [osoba]	1 456	1 452	1 470	1 516	1 526	1 491	1 414
przyrost liczby mieszkańców [osoba]	-583	-660	-746	-828	-859	-858	-832
Migracje krajowe i zagraniczne w Powiecie Zawierciańskim							
	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050
zameldowania [osoba]	1006	935	881	857	859	859	858
wymeldowania [osoba]	1048	970	911	882	883	881	880
saldo migracji [osoba]	-42	-35	-30	-25	-24	-22	-22

Źródło: GUS, Prognoza dla powiatów i miast na prawie powiatu oraz podregionów na lata 2014-2050

Podsumowanie/wnioski/rekomendacje

- Liczba mieszkańców gminy jest stała.
- Przyrost naturalny jest ujemny (wartości ujemne nie są jednak bardzo niepokojące).
- Saldo migracji jest stałe.
- Priorytetowo należy potraktować konieczność utrzymania danych demograficznych na obecnym poziomie (co powinno stanowić wariant minimalny) lub ich poprawę, tj. rosnąca liczba mieszkańców, dodatni przyrost naturalny i dodatnie saldo migracji (co stanowiło będzie wariant optymalny dla zapewnienia rozwoju gminy).
- Utrzymanie korzystnych wartości salda migracji lub ich zwiększenie możliwe będzie przede wszystkim poprzez:
 - wykorzystanie potencjału doskonałych warunków środowiskowych. Czynnikiem ten wpływa na wzrost zainteresowania potencjalnych mieszkańców (zamieszkujących obecnie głównie tereny miejskie Aglomeracji Górnośląskiej i Częstochowskiej) możliwością osiedlenia się na stałe na terenie gminy (wykorzystanie mody na osiedlanie się na terenach wiejskich mieszkańców dużych miast);
 - zapewnienie zrównoważonego rozwoju gminy, wpływającego na wzrost jej atrakcyjności jako miejsca zamieszkania, zarówno dla obecnych jak i potencjalnych mieszkańców, w tym szczególnie: dostęp do miejsc pracy lub/i wsparcie osób przedsiębiorczych zapewniających zatrudnienie sobie i innym (np. poprzez wsparcie agroturystyki, mikro-przedsiębiorczości i firm rodzinnych); dostęp do atrakcyjnych

działek budowlanych; dostęp do wysokiej jakości infrastruktury usług społecznych (edukacja, w tym opieka nad dziećmi; opieka zdrowotna, rekreacja, kultura, etc.); dobrej jakości drogi (co może zwiększyć atrakcyjność dla potencjalnych mieszkańców planujących pracę w Aglomeracji przy jednoczesnym zamieszaniu na terenie gminy).

- Odwrócenie lub poprawa niekorzystnych wartości przyrostu naturalnego możliwe będzie przede wszystkim poprzez:
 - wsparcie rodzin wielodzietnych,
 - zapewnienie dostępu do opieki nad dziećmi (np. rozważenie otwarcia żłobka lub wsparcie inicjatyw tworzenia klubików dziecięcych, zwiększenie liczby miejsc przedszkolnych, etc.),
 - wzrost atrakcyjności gminy jako potencjalnego miejsca zamieszkania dla ludzi młodych, którzy rozpoczynać będą proces zakładania/kształtowania rodziny na terenie gminy. Główne determinanty oferty gminnej są w tym wypadku tożsame z czynnikami wpływającymi na wzrost poziomu salda migracji.

3.3 Uwarunkowania środowiskowe, struktura gruntów

Pod względem fizyko-geograficznym gmina położona jest na pograniczu dwóch makroregionów - Wyżyny Woźnicko-Wieluńskiej i Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej. Wyżynę Woźnicko-Wieluńską obejmującą zachodnią część gminy reprezentuje mezoregion Obniżenie Górnej Warty, tworzący wypreparowaną w mało odpornych łdach jurajskich bruzdą morfologiczną. Wyżyna Krakowsko-Częstochowska, której częścią jest tutaj Wyżyna Częstochowska, obejmuje wschodnie rejony gminy i przedstawia się w postaci falisto-pagórkowatej, miejscami wyrównanej powierzchni wierzchowiny jurajskiej, opadającej wyraźnym progiem morfologicznym w stronę Obniżenia Górnej Warty za zachodzie. Gminny krajobraz urozmaicają wzgórza wapienne oraz płaskie suche doliny wypełnione piaskami.

Strukturę geologiczną obszaru tworzą głównie utwory czwartorzędowe (mułki, piaski i żwiry rzeczne, piaski i gliny), w ich podłożu zalegają utwory jurajskie.

Około 90% powierzchni gminy objętych jest ochroną. Część wschodnią obejmuje Park Krajobrazowy Orlich Gniazd, w przybliżeniu pokrywający się z obszarem Wyżyny Częstochowskiej występującym na terenie gminy. Zdecydowana większość pozostałego obszaru objęta jest otuliną Zespołu Jurajskich Parków Krajobrazowych.

Gmina należy do gmin atrakcyjnych pod względem turystyczno-krajobrazowym (szczegóły w kolejnym podrozdziale).

Grunty leśne zajmują powierzchnię² 2 922 ha, co stanowi ponad 38% ogólnej powierzchni gminy. Lasy porastają najgęściej zachodnią część gminy, położoną w rejonie Obniżenia Górnej Warty (ok 70% lasów całej gminy). W strukturze własności przeważają lasy prywatne. Drzewostan tworzą lasy sosnowe oraz mniejsze skupiska lasów liściastych z dominującą buczyną, występują ponadto lasy sosnowo-bukowe, domieszkę w strukturze stanowią brzoza, świerk, jawor i marginalnie kilka innych gatunków.

Na obszarze gminy stwierdzono występowanie różnorodnych surowców mineralnych - rud metali, kopalin energetycznych, kopalin ilastych, wapieni oraz kruszyw naturalnych. Eksploatacja niemal wszystkich udokumentowanych złóż została zakończona, dość powszechnie prowadzone jest nielegalne wydobycie kopalin nieudokumentowanych jako złoża. „Dzikie” wyrobiska wykorzystywane są ponadto jako miejsca nielegalnego składowania odpadów, co zagraża środowisku.

Sieć hydrograficzna gminy jest uboga. Największą i najdłuższą rzeką przepływającą przez teren gminy (ok. 3,5 km) jest Białka Zdowska. Największymi ciekami powierzchniowymi prowadzącymi są Parkoszowski Potok, Potok Budzisko oraz Potok z Góry Włodowskiej. Na terenie gminy występuje kilka niewielkich zbiorników wód stojących (zalew rekreacyjny na Parkoszowskim Potoku, kompleks stawów hodowlanych w okolicach Góry Włodowskiej, zarośnięte rozlewisko w Zdowie).

Teren gminy leży w obrębie dwóch głównych zbiorników wód podziemnych - GZWP Częstochowa Wschód (ok. 75% powierzchni gminy) i GZWP Lubliniec-Myszków.

Gmina zaopatrywana jest w wodę do celów komunalnych z ujęć wód podziemnych w Parkoszowicach, Zdowie, Hucisku i Rzędkowicach.

Struktura gruntów na terenie gminy zaprezentowana została w poniższej tabeli.

Tabela 7 Struktura gruntów na terenie Gminy Włodowice

Rodzaj gruntu	Powierzchnia [ha]
Ogółem	7631
użytki rolne razem	3893
użytki rolne - grunty orne	3080
użytki rolne - sady	50
użytki rolne - łąki trwałe	580
użytki rolne - grunty rolne zabudowane	152
użytki rolne - grunty pod stawami	13
użytki rolne - grunty pod rowami	18
grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione razem	2945
grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione - lasy	2922

² Dane GUS, BDL, stan na 31.12.2014 r. (najbardziej aktualne dane na lipiec 2016 r.)

grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione - grunty zadrzewione i zakrzewione	23
grunty pod wodami razem	8
grunty pod wodami powierzchniowymi płynącymi	4
grunty zabudowane i zurbanizowane razem	649
grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny mieszkaniowe	62
grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny przemysłowe	2
grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny inne zabudowane	14
grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny zurbanizowane niezabudowane	343
grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny rekreacji i wypoczynku	1
grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny komunikacyjne - drogi	190
grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny komunikacyjne - kolejowe	36
nieużytki	176
tereny różne	8

Źródło: GUS, BDL, stan na 31.12.2014 r. (najbardziej aktualne dane na lipiec 2016 r.)

Podsumowanie/wnioski/rekomendacje

- Gmina charakteryzuje się niezwykle cennymi walorami środowiskowymi, stan środowiska naturalnego jest zadowalający.
- Przeważający obszar gminy stanowią obszary chronione, poziom zalesienia jest duży.
- Warunki środowiskowe:
 - determinują bardzo wysoki potencjał turystyczny obszaru,
 - podnoszą atrakcyjność gminy jako miejsca zamieszkania.
- Priorytetowo należy potraktować konieczność utrzymania wszystkich składowych środowiska naturalnego w obecnym stanie (co powinno stanowić wariant minimalny) lub podejmować działania zmierzające do zmniejszenia presji na środowisko naturalne (co stanowiło będzie wariant optymalny dla zapewnienia rozwoju gminy).

3.4 Atrakcyjność turystyczna, oferta kulturalna i rekreacyjna

Gmina Włodowice pod względem uwarunkowań sprzyjających rozwojowi turystyki jest jedną z wyróżniających się gmin zarówno powiatu zawierciańskiego, jak i całego regionu Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej. Na atrakcyjność turystyczną gminy składają się głównie walory przyrodnicze, atrakcyjny krajobraz, dogodne położenie na tle powiązań komunikacyjnych regiony, sieć szlaków turystycznych, a także zabytki oraz oferta usługowa branży turystycznej.

Wyjątkowa forma krajobrazu zachęca turystów i miejscową ludność do aktywnego wypoczynku na terenie gminy tworzy przede wszystkim rozległy kompleks ostańców wapiennych w północno-wschodniej części wsi Rzędkowice. Kompleks ten wznosi się na skraju lasów porastających pogranicze gmin Włodowice i Kroczyce. Jako bardzo okazały element krajobrazu przyciąga szczególnie w sezonie letnim liczne grona turystów w różnym

wieku, w szczególności amatorów wspinaczki skałkowej. Okolice Skał Rzędkowickich stały się obszarem dogodnym do rozwoju usług turystycznych głównie w zakresie gastronomii, bazy noclegowej (agroturystyka, pole namiotowe w Rzędkowicach, etc), a także kursów szkoleniowych dla alpinistów.

Amatorzy kąpiei wodnych i wędkarstwa mogą odpocząć nad zbiornikami wodnymi w Rudnikach (wędkarstwo) i Włodowicach (wędkarstwo i kąpiele w sezonie letnim).

Ponadto w gminie warto zwiedzić Źródła Białki Zdowskiej, które mieszczą się na wschód od Zdowa.

Na terenie gminy znajduje się jedna z największych w kraju hodowli kóz (Jurajskie Gospodarstwo Ekologiczne).

Warunki przyrodnicze obszaru determinują przede wszystkim rozwój turystyki aktywnej. Gmina Włodowice jest obszarem dużej koncentracji szlaków turystycznych przygotowanych i utrzymywanych przez Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze. Na terenie gminy występują:

- Fragmenty szlaku Orlich Gniazd,
- Fragmenty szlaku Warowni Jurajskich,
- Fragmenty szlaku Zamonit,
- Szlak Mrzygłód-Góra Zborów,
- Szlak Kroczyce-Zamek Morsko.

Przy współudziale środków unijnych na terenie gminy powstała ponadto sieć tras rowerowych, w miejscowościach Morsko, Rzędkowice, Włodowice. Projekt był integralną częścią budowy systemu tras rowerowych w centralnej części Jury Krakowsko-Częstochowskiej, w którego realizację zaangażowane są także gminy: Kroczyce, Łazy, Pilica, Poręba, Ogrodzieniec i Zawiercie. Na terenie wymienionych gmin wybudowana lub zmodernizowana została sieć tras rowerowych w taki sposób aby stanowiły spójną całość i umożliwiły bezpieczny i wygodny sposób podróżowania. Długość trasy na terenie gminy Włodowice wynosi ok. 15 km.

Baza noclegowo-restauracyjna nie jest bardzo rozwinięta, przedstawia poziom charakterystyczny dla obszarów wiejskich, dominuje agroturystyka. Ośrodki turystyczne zlokalizowane na terenie gminy (miejsca noclegowe):

- Pole namiotowe w Rzędkowicach,
- Ośrodek Wypoczynkowy "Orle Gniazdo Hucisko",
- kilkanaście lokalizacji oferujących usługi agroturystyczne.

Baza gastronomiczna:

- Bar "Orle Gniazdo" w Hucisku,
- Pizzeria "Toskania" w Hucisku,
- Gościniec na Jurajskim Szlaku we Włodowicach.
- Bar-kawiarnia „NINA” we Włodowicach.

Na terenie gminy dostępna jest również oferta dla miłośników zabytków. We Włodowicach znajduje się zabytkowy kościół pod wezwaniem św. Bartłomieja Apostoła, parafię utworzono w XIV wieku, obecny kościół jest zbudowany w stylu baroku polskiego. Interesujący jest również cmentarz rzymsko-katolicki, na którym znajdują się mogiły wojenne żołnierzy walczących w I i II Wojnie Światowej.

Rynek we Włodowicach wykazuje typowe dla średniowiecza rozmieszczenie architektoniczne. Jego rozmiary wskazują na duże znaczenie ekonomiczno-społeczne, jakie miało odgrywać miasto Włodowice.

We Włodowicach znajdują się także ruiny pałacu, który został wzniesiony przez kasztelana Stanisława Warszyckiego na miejscu modrzewiowego dworu, który spłonął w czasie najazdu szwedzkiego w 1655r. We Włodowickim pałacu bawił ponoć w 1683 r. sam Jan III Sobieski. Na pamiątkę pobytu króla umieszczono jego wizerunek na kaflach jednego z pieców ogrzewających tzw. królewskie pokoje. Wiosną 1734r. po koronacji w Krakowie przejazdem zatrzymał się tu także August III Sas. Dużą rolę w historii Włodowic odegrał Michał Poleski który w 1870r. przybył i osiadł we Włodowicach. To dzięki niemu Włodowice zyskały nazwę Aten Olkuskich. Poleski urządził w pałacu bibliotekę liczącą przeszło 10 tys. tomów i archiwów starych i cennych dokumentów oraz kolekcję minerałów i okazów flory. Założył prywatną wyższą szkołę ogrodniczą, a przy niej laboratorium fizyczne i chemiczne które zaopatrzył we wszystkie możliwe do uzyskania przyrządy. Do pałacu licznie przybywali profesorowie z różnych krajów, chcąc zapoznać się z kolekcją minerałów, okazami paleontologicznymi zebranymi z całej Polski oraz ze zbiorami flory krakowskiej umieszczonej w zielnikach. W 1956r. mocno już wtedy zaniedbany pałac strawił pożar. W późniejszych latach Pałac wpisano do Katalogu Zabytków Sztuki w Polsce, jednak w 1989r. decyzją podsekretarza stanu w Ministerstwie Kultury i Sztuki pałac skreślono z rejestru zabytków.

W gminie od 3 lat funkcjonuje z powodzeniem strefa kulturalno-sportowa w Rudnikach (kompleks boisk i urządzeń sportowo-rekreacyjnych, miejsce organizacji imprez kulturalnych). W ostatnich latach wybudowano także nowoczesną salę sportową przy gimnazjum we Włodowicach, która oferuje mieszkańcom i turystom siłownię, ściankę wspinaczkową oraz salę rehabilitacyjną, a także kompleks boisk „Orlik” we Włodowicach.

Za organizację życia kulturalnego na terenie gminy odpowiedzialny jest Gminny Ośrodek Kultury we Włodowicach, będący głównym organizatorem imprez kulturalno-rekreacyjnych na terenie gminy, dedykowanych mieszkańcom i turystom. W gminie działa ponadto sześć Kół Gospodyń Wiejskich: z Góry Włodowskiej, Huciska, Parkoszowic, Rzędkowic, Rudnik i Włodowic oraz Kapela Jurajska z Rzędkowic.

Podsumowanie/wnioski/rekomendacje

- Gmina charakteryzuje się bardzo dużym potencjałem atrakcyjności turystycznej, szczególnie w zakresie turystyki aktywnej (ze względu na sprzyjające warunki przyrodnicze).
- Na terenie gminy nie ma dużego przekroju standardów miejsc noclegowych (brak ośrodków gwiazdkowych, oferty spa, oferty biznesowej), co ogranicza kierowanie oferty turystycznej do różnorodnych grup turystów (m.in. w zasadzie wyklucza turystykę biznesową).
- W turystyce należy upatrywać głównych szans na zwiększenie możliwości zarobkowych mieszkańców.
- Widoczny jest niedobór tras rowerowych, brak ścieżek rowerowych i niedobór oznaczeń turystycznych na terenie gminy. Nie zidentyfikowano zdecydowanych narzędzi dotarcia do turystów (jak np. turystyczna mapa gminy dostępna on-line).
- Priorytetowo należy traktować rozwój turystyki w gminie. Niezbędne jest przyjęcie kompleksowego planu/strategii rozwoju turystyki (zarówno w kwestii zadań inwestycyjnych jak i promocji turystyki oraz kierunków rozwoju branży w ogóle).
- Należy podjąć działania zmierzające do wykreowania produktu turystycznego charakterystycznego wyłącznie dla gminy (jak np. produkt spożywczy, impreza plenerowa, unikatowy szlak turystyczny).
- Należy rozważyć możliwość ścisłego ukierunkowania działań związanych z turystyką, np. wykorzystanie mody na ekologiczne produkty spożywcze i aktywną turystykę indywidualną, a następnie konsekwentnie rozwijać się w wybranym nurcie.

3.5 Rolnictwo

Rolnictwo, po turystyce jest kolejną istotną gałęzią rozwoju gminy. Użytki rolne zajmują w gminie 3893 ha, co stanowi ponad połowę powierzchni gminy.

Utrudnieniem dla działalności rolniczej jest znaczne wyniesienie powierzchni terenu zwłaszcza w części wschodniej oraz w kilku rejonach duże nachylenie zboczy. Gmina charakteryzuje się niskiej jakości przestrzenią produkcyjną na co wpływają:

- nieregularne ukształtowanie terenu (podatnego na erozje),
- wychodnie wapiennych osadów jurajskich,
- gleby o dość płytkim profilu (przeważnie V i VI klasa bonitacyjna).

Gminne środowisko glebowe narażone jest na zanieczyszczenia pyłowe i gazowe, pochodzące głównie z sąsiednich gospodarczo rozwiniętych ośrodków miejskich (Zawiercie, Myszków, Aglomeracja Górnośląska). Na znacznych obszarach gleby wykazują podwyższoną kwasowość i ponadnormatywną zawartość metali ciężkich i siarki. We Włodowicach gleby kwaśne i bardzo kwaśne stanowią ok. 45% powierzchni, stwierdzono również umiarkowane zanieczyszczenie gleb metalami ciężkimi.

Na gruntach ornych występują w większości gleby żytne słabe i bardzo słabe. Najintensywniej rolnictwo rozwija się w centralnej części gminy, a także w rejonie Kolonii Góra Włodowska oraz na północnych obrzeżach Rudnik - na bazie kompleksów glebowo-rolniczych o średniej i najwyższej wartości dla produkcji rolnej.

Zgodnie z danymi GUS³ na terenie Gminy Włodowice działa 1104 gospodarstw rolnych, w tym 610 prowadzi działalność rolniczą.

Podsumowanie/wnioski/rekomendacje

- Gmina Włodowice jest gminą wiejską, co odzwierciedla m.in. duża liczba działających na jej terenie gospodarstw rolnych.
- Potencjału rozwojowego upatrywać należy przede wszystkim w działaniach inwestycyjnych polegających na unowocześnianiu produkcji rolnej aby odpowiadała ona obecnym standardom. Równie istotne jest utrzymanie ciągłości pokoleniowej (działalność rolnicza powinna być atrakcyjna również dla młodszego pokolenia) i zapewnienie warunków do współpracy i wspólnego poszukiwania rynków zbytu przez gminnych rolników.
- Rolniczy charakter powinien być ponadto kolejnym obszarem wspierającym rozwój turystyki na terenie gminy, przede wszystkim poprzez:
 - rozwój oferty agroturystycznej,
 - ukierunkowanie części gminnego rolnictwa na prowadzenie gospodarstw ekologicznych, w szczególności certyfikowanych (wykorzystanie trendu wzrostu zainteresowania ekologicznymi produktami kosmetycznymi i spożywczymi),
 - przynajmniej częściowe łączenie oferty agroturystycznej z rolniczą (dostawa lokalnych produktów do gospodarstw agroturystycznych).

³ Powszechny Spis Rolny z 2010 r.

3.6 Gospodarka, bezrobocie

Zgodnie z danymi GUS⁴ na terenie gminy zarejestrowane są 393 podmioty gospodarcze. Rodzaje prowadzonych działalności zaprezentowane zostały w poniższej tabeli.

Tabela 8 Liczba wpisów wg sekcji działalności gospodarczej, stan na 2014 r.

Kod sekcji PKD	Nazwa sekcji PKD	Liczba zarejestrowanych działalności gospodarczych
A	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	2
C	Przetwórstwo przemysłowe	50
E	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	2
F	Budownictwo	46
G	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	116
H	Transport i gospodarka magazynowa	23
I	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	20
J	Informacja i komunikacja	7
K	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	11
L	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	9
M	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	24
N	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	9
O	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	9
P	Edukacja	12
Q	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	17
R	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	10
S	Pozostała działalność usługowa	26
SUMA		393

Źródło: GUS, BDL

Dominującymi obszarami działalności gospodarczej w gminie są handel i naprawy, przetwórstwo przetwórcze oraz budownictwo i usługi.

Analizując dane przedstawione w poniższej tabeli zauważyć można, że liczba podmiotów gospodarki rejestrowanych w gminie corocznie utrzymuje się na zbliżonym poziomie. W strukturze własnościowej zdecydowanie przeważają firmy prywatne (ponad 96% ogółu podmiotów). W sektorze prywatnym dominują osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (ponad 85% ogółu podmiotów prywatnych), co odzwierciedla tendencje regionalne i krajowe. W gminie dość widoczny jest potencjał małych firm rodzinnych.

⁴ GUS, BDL, stan na 31.12.2014

Tabela 9 Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w Gminie Włodowice, wg sektorów własnościowych w latach 2010-2014

Rodzaj podmiotu	2010	2011	2012	2013	2014
podmioty gospodarki narodowej ogółem	393	377	372	389	393
sektor publiczny - ogółem	14	14	13	13	13
sektor publiczny - państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	11	11	10	10	10
sektor prywatny - ogółem	379	363	359	376	380
sektor prywatny - osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	335	317	311	323	326
sektor prywatny - spółki handlowe	6	7	8	11	10
sektor prywatny - spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	2	2	2	2	1
sektor prywatny - spółdzielnie	3	3	3	3	2
sektor prywatny - stowarzyszenia i organizacje społeczne	16	16	17	17	17

Źródło: GUS, BDL, stan na 31.12

Gmina nie udostępnia ofert inwestycyjnych, poza działkami przeznaczonymi na zabudowę mieszkaniową.

Według stanu na koniec czerwca 2016 r. w Powiatowym Urzędzie Pracy w Zawierciu zarejestrowanych było 258 mieszkańców Gminy, z czego 130 stanowiły kobiety. Jedynie 10% ogółu bezrobotnych mieszkańców gminy posiada prawo do zasiłku.

Najbardziej istotne dane charakteryzujące strukturę bezrobotnych:

- ponad 22% (58 osób) zarejestrowanych bezrobotnych nie posiada kwalifikacji zawodowych,
- ponad 18% (48 osób) zarejestrowanych bezrobotnych nie posiada doświadczenia zawodowego,
- aż 90% (234 osoby) zarejestrowanych bezrobotnych to osoby uważane za będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy, w tym:
 - do 30 roku życia - 60 osób, w tym do 25 roku życia - 35 osób,
 - długotrwale bezrobotne - 165 osób,
 - powyżej 50. roku życia - 80 osób.

Wszystkie wymienione grupy wymagają specyficznych metod wsparcia, szczególnie w postaci doradztwa zawodowego, szkoleń, kursów oraz staży.

Podsumowanie/wnioski/rekomendacje

- Na terenie gminy nie funkcjonuje duży zakład udostępniający znaczną liczbę miejsc pracy dla mieszkańców.
- Większość mieszkańców znajduje zatrudnienie w rolnictwie i turystyce. Po raz kolejny należy więc wnioskować, że atrakcyjność turystyczna i środowiskowa gminy

jest podstawowym czynnikiem wpływającym na jej zrównoważony rozwój. Konsekwentnie realizowana promocja turystyczna gminy powinna być wspierana przez równoległy rozwój bazy okoturystycznej (miejsca noclegowe, agroturystyka, restauracje).

- Duża liczba zarejestrowanych osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, utrzymująca się od lat, z jednej strony świadczy o wysokim poziomie przedsiębiorczości lokalnej społeczności, z drugiej może być dowodem na brak zróżnicowanej oferty zarobkowej dostępnej w gminie.
- Priorytetem jest rozwój rynku lokalnej gospodarki, wspieranie działających firm gwarantujących miejsca pracy dla części lokalnej społeczności (w tym firm rodzinnych).

3.7 Infrastruktura techniczna i społeczna

Infrastruktura drogowa

Gmina Włodowice odgrywa coraz bardziej istotną rolę w sieci komunikacyjnej powiatu zawierciańskiego. Powodem zwiększonego ruchu drogowego na terenie gminy jest dynamiczny rozwój Rzędkowic oraz Zdowa, jako całorocznych centrów turystyki i rekreacji. Zasadniczy ciężar transportu drogowego, wynikającego z ruchu turystycznego skupia się głównie na drogach dojazdowych do Morska, Rzędkowic i Zdowa, a także samych Włodowic, jako centrum gminy najlepiej skomunikowanego ze wszystkimi jej miejscowościami.

Sieć dróg gminnych i powiatowych zapewnia sprawną komunikację w obrębie gminy, a także połączenia z Zawierciem, Żarkami oraz Myszkowem.

Stan dróg na terenie gminy w ostatnich latach znacznie się poprawił. Przebudowano drogę relacji Zawiercie - Zdów do granicy Gminy Włodowice 18 km oraz przebudowano drogę relacji Góra Włodowska na odcinku 3 km. W miejscowości Morsko na ulicy Zamkowej wykonano nową nawierzchnię na odcinku 1km. Wykonano także chodniki w miejscowościach: Rudniki przy ul. Cegielnianej, w Hucisku przy ul. Skalny Widok, w Morsku przy ul. Jurajskiej, w Skalce przy ul. Świerkowej, w Rzędkowicach przy ul. Jurajskiej, we Włodowicach przy ul. Cmentarnej, Wschodniej i Jurajskiej oraz w Zdowie przy ul. Wesolej i Źródlanej. Stan nawierzchni dróg wymaga jednak dalszych inwestycji, gdyż zwiększony całoroczny ruch turystyczny w stopniu istotnym wpływa na degradację infrastruktury.

Gmina pełni także rolę obszaru tranzytowego dla osób podróżujących z Zawiercia w kierunku północnych rejonów Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej, atrakcyjnych pod względem turystycznym. Ważnym szlakiem komunikacji ponadlokalnej, przebiegającym przez teren gminy jest droga wojewódzka nr 792 z Żarek (Powiat Myszkowski) do Kroczyca, będąca

ważnym połączeniem drogi nr 78 z siecią dróg wojewódzkich i krajowych okolic Myszkowa i Częstochowy.

Sieć dróg gminnych o znaczeniu lokalnym jest zarządzana i finansowana przez samorząd. Drogi te mają różne nawierzchnie, prowadzą po śladach tradycyjnych połączeń i zapewniają bezpośrednią obsługę komunikacyjną przyległego terenu, ich stan wymaga dalszych inwestycji, na co wpływa duże obciążenie ruchem turystycznym i znaczne ograniczenia budżetowe gminy.

Przez teren gminy przebiega na odcinku około 20 km Centralna Magistrala Kolejowa - główny szlak transportu pasażerskiego i towarowego relacji Górnośląski Okręg Przemysłowy - Warszawa. Na granicy gminy Włodowice, wzdłuż której linia kolejowa biegnie na odcinku około 3 km znajduje się stacja towarowa Góra Włodowska z zapleczem socjalnym, obecnie mająca podrzędne znaczenie w obsłudze taboru kolejowego.

Poszczególne sołectwa gminne mają połączenie autobusowe PKS z miastem Zawiercie i niektóre z miastem Myszków.

Ważną rolę dla mieszkańców gminy Włodowice, a także osób przyjezdnych pełni transport rowerowy, zarówno w obrębie istniejących dróg, jak i tras rowerowych. Długość wytyczonych tras rowerowych jest jednak niewielka mając na uwadze potencjał turystyczny obszaru.

Gospodarka komunalna

Długość czynnej sieci wodociągowej rozdzielczej na terenie gminy wynosi ok. 56 km, istnieje ponad 1,5 tys. przyłączy do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania.

Dość licznie na terenie gminy występują źródła wód pochodzących z osadów jurajskich bądź czwartorzędowych. Występują głównie w rejonie Włodowic i Zdowa, a także w Rudnikach i Górze Włodowskiej.

Teren gminy leży w obrębie dwóch Głównych Zbiorników Wód Podziemnych - GZWP Nr 326 Częstochowa (Wschód) i GZWP Nr 327 Lubliniec-Myszków.

Na terenie Gminy Włodowice znajdują się trzy czynne indywidualne oczyszczalnie ścieków: w Rudnikach, Włodowicach i Parkoszowicach.

Na terenie gminy kanalizacja sanitarna występuje w części miejscowości Rudniki i obejmuje 6,4 km sieci kanalizacyjnej, do której podłączono 181 przyłączy kanalizacyjnych. W pozostałych miejscowościach nie występuje kanalizacja sanitarna.

Kanalizacja deszczowa znajduje się w niewielkich odcinkach w Rudnikach i w Górze Włodowskiej.

Gmina Włodowice nie jest uzbrojona w sieć ciepłowniczą. Zużycie gazu na ogrzewanie budynków mieszkalnych i użyteczności publicznej od kilku lat utrzymuje się na poziomie

około 60 tysięcy m³, a z sieci gazowej korzysta ok. 8% ludności. Z uwagi na powyższe korzystanie z lokalnych kotłowni i palenisk w najbliższej przyszłości nie ulegnie ograniczeniu. Odzwierciedleniem wytwarzanej w ten sposób niskiej emisji są wzrastające, nawet kilkakrotnie w sezonie grzewczym, stężenia dwutlenku siarki i pyłu zawieszonego.

Oferta edukacyjna

Ofertę edukacyjną w gminie stanowią:

- Przedszkole we Włodowicach,
- Szkoła Podstawowa we Włodowicach,
- Szkoła Podstawowa w Rudnikach,
- Filia Szkoły Podstawowej we Włodowicach z siedzibą w Zdowie,
- Gimnazjum we Włodowicach.

Ponadto na terenie gminy działają 4 świetlice wiejskie, oferujące (działające w sezonie letnim), realizujące ofertę spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży. W gminie działa także Dom Kultury i Biblioteka we Włodowicach z filią w Rudnikach.

Jak wskazują wyniki rekrutacji roku szkolnego 2015-2016 na terenie gminy widoczny jest niedobór miejsc przedszkolnych, szczególnie dla dzieci młodszych (3-4 lata).

Opieka zdrowotna

Ochrona zdrowia zostaje zapewniona w stopniu podstawowym. Na obszarze gminy znajdują się następujące niepubliczne placówki służby zdrowia:

- Przychodnia Medycyny Rodzinnej i Specjalistycznej „Medyk” (Włodowice)
- Przychodnia Lekarska „Medris” (Rudniki)
- Prywatny Gabinet Stomatologiczny (Włodowice)

Specjalistyczną opiekę medyczną świadczą placówki zlokalizowane w Zawierciu oraz Myszkowie.

Podsumowanie/wnioski/rekomendacje

- Gmina stanowi jeden z istotnych szlaków drogowych wspierających rozwój turystyki w całym powiecie zawierciańskim.
- Stan dróg lokalnych wymaga dalszych inwestycji, gdyż zwiększony całoroczny ruch turystyczny w stopniu istotnym wpływa na degradację infrastruktury.
- Niedalekie sąsiedztwo dwóch aglomeracji (Górnośląskiej i Częstochowskiej) daje możliwość kształtowania oferty turystycznej weekendowej i biznesowej dla mieszkańców sąsiednich dużych miast i firm działających na ich terenie, w tym wypadku należałoby jednak zadbać o rozwój bazy okoturystycznej.

- Widoczny jest brak ścieżek rowerowych i niedobór tras rowerowych, biorąc pod uwagę potencjał turystyczny obszaru - należy podjąć działania zaradcze.
- Stan gospodarki komunalnej uznać należy za niezadowalający. Dotkliwy jest szczególnie brak dostępu do sieci kanalizacyjnej (w części miejscowości Rudniki oraz w całości pozostałych miejscowości). Z uwagi na wiejski charakter gminy, rozproszoną zabudowę i duże koszty przyłączenia - uznaje się inwestycję w rozwój sieci za kluczowe obciążenie gminnego budżetu, co przy obecnej sytuacji finansowej gminy opóźnia inwestycje. Rozwiązaniem problemu może być skorzystanie z unijnych dotacji.
- Oferta opieki zdrowotnej i oferta edukacyjna odpowiadają bieżącym potrzebom mieszkańców. Mankamentem jest jedynie brak placówki państwowej oferującej opiekę dla najmłodszych mieszkańców (żłobek, klub opieki, etc.) oraz niedostateczna ilość miejsc przedszkolnych - co ogranicza możliwości rozwoju kariery zawodowej młodych matek i jest jedną z przyczyn spadku liczby urodzeń.

4 Wyniki konsultacji społecznych

W trakcie opracowywania niniejszego dokumentu przeprowadzono konsultacje społeczne z przedstawicielami gminnej społeczności. Ich wynikiem są ankiety, w których scharakteryzowano sytuację gminy w stanie obecnym oraz prognozowano jej przyszłość.

Zadano pytania otwarte, aby nie ograniczać w żaden sposób swobody wypowiedzi.

Ankietowani byli bardzo zgodni, świadczy to przede wszystkim o znacznym stopniu natężenia zdiagnozowanych problemów i w miarę jasnej ścieżce rozwoju gminy. Podsumowanie najczęstszych odpowiedzi:

Największe zalety Gminy Włodowice; co daje gminie przewagę nad innymi gminami; co ją wyróżnia:

- Czyste środowisko naturalne.
- Dostęp do atrakcyjnych działek budowlanych (przeznaczonych na zabudowę mieszkalną).
- Korzystne położenie gminy na obszarze Jury Krakowsko-Częstochowskiej i jej szlaków drogowych.
- Sąsiedztwo obszarów miejskich (Zawiercie, Myszków, Aglomeracja Górnośląska i Aglomeracja Częstochowska).
- Atrakcyjność turystyczna i przyrodnicza gminy.
- Aktywna społeczność lokalna.

Największe wady Gminy Włodowice; co hamuje rozwój gminy; co obniża jakość życia:

- Ograniczony dostęp do infrastruktury wodno-kanalizacyjnej.
- Punktowo niedostateczna jakość dróg lokalnych.
- Brak nowych miejsc pracy na terenie gminy.
- Słabo rozwinięta infrastruktura pieszo-rowerowa.
- Brak punktów opieki dla dzieci do lat 3, niedostateczna liczba miejsc przedszkolnych.
- Duża ilość występujących pustostanów (stodoły, zabudowania gospodarcze, etc.), w tym budynków pokrytych azbestem.

Podstawowe kierunki, które powinny kształtować rozwój gminy:

- Działalność turystyczna (rozwój bazy okołoturystycznej, promocja turystyczna gminy, inwestycja w zabytkową tkankę gminy).
- Zapewnienie miejsc pracy na terenie gminy.
- Poprawa stanu dróg lokalnych, infrastruktury wodno-kanalizacyjnej.
- Poprawa dostępności infrastruktury opieki nad dziećmi.

- Utrzymanie lub poprawa stanu środowiska naturalnego i estetyki gminnego krajobrazu.

Dyskusja wskazała dwa punkty sporne:

- Określenie obecnego poziomu dostępu do bazy noclegowej na terenie gminy.
- Określenie wpływu działalności przemysłowej na rozwój gminy w przyszłości.

Jak wskazano w poprzednim rozdziale - baza noclegowa w gminie występuje i rozwija się, jednak jest wąsko ukierunkowana na działalność agroturystyczną. W tej dziedzinie widoczny jest postęp, który można uznać za zaletę. Wadą jest jednak brak dostępu do różnorodnej oferty noclegowej, co znacznie ogranicza kształtowanie oferty turystycznej gminy (np. brak hoteli umożliwiających przyjęcie turystów biznesowych; brak ośrodków wczasowych umożliwiających przyjęcie wycieczek szkolnych, studentów; brak obiektów typu SPA). Możliwości rozwoju oferty turystycznej byłyby znacznie większe w przypadku dostępu do obiektów noclegowych różnych standardów (jak np. w sąsiedniej gminie Kroczyce). Z drugiej strony - wąska specjalizacja w ofercie agroturystycznej i nastawienie wyłącznie na jednego rodzaju turystę może stać się podstawowym elementem wyróżniającym gminę i formą jej lokalnego produktu. Jedna, ściśle zdiagnozowana grupa nabywców usług pozwoli na ukształtowanie precyzyjnej oferty i realizację infrastruktury okołoturystycznej dla wybranych turystów. Analiza opłacalności każdego z rozwiązań wymaga opracowania odrębnej strategii rozwoju turystyki - która w przypadku gminy powinna być kluczowym dokumentem determinującym rozwój najistotniejszej dla obszaru gałęzi gospodarki.

W przypadku działalności przemysłowej część ankietowanych uznaje jej brak na terenie gminy za zaletę, ponieważ nie jest wywierany negatywny wpływ na środowisko naturalne. Jako wadę podaje się z kolei bardzo ograniczony dostęp do miejsc pracy na lokalnym rynku, co zazwyczaj pozwala zniwelować inwestycja w przemysł. Biorąc pod uwagę:

- walory przyrodnicze gminy,
- ograniczony dostęp do terenów inwestycyjnych (brak uzbrojonych terenów inwestycyjnych, które są najbardziej atrakcyjne dla potencjalnych inwestorów),
- dużą konkurencję gospodarczą Aglomeracji Górnośląskiej, czy sąsiedniego Myszkowa i Zawiercia,

rekomenduje się zaniechanie działań związanych z rozwojem działalności przemysłowej na terenie gminy, za wyjątkiem drobnej działalności wytwórczej oraz przemysłu nieuciążliwego. Podkreślić należy jednak, iż znalezienie inwestora nawet na działalność przemysłu nieuciążliwego - przy obecnej sytuacji rynkowej (duża konkurencyjność okolicznych miast) i braku dostępnych uzbrojonych terenów inwestycyjnych będzie długotrwała i kosztochłonna. Mając na uwadze znaczne ograniczenia budżetowe gminy

i priorytetyzację wydatków (pierwszeństwo inwestycji w infrastrukturę wod-kan, remont dróg i infrastrukturę społeczność) zaleca się ukierunkowanie gminnej gospodarki na rozwój: działalności zarobkowej w branży turystycznej, rozwój małej wytwórczości (np. na bazie działalności rolniczej), rozwój małej gastronomii i działalności obsługującej ruch turystyczny (np. wypożyczalnia rowerów). Ograniczony dostęp do różnorodnych standardów bazy noclegowej może być tu impulsem do skierowania oferty gminy do potencjalnych inwestorów branży turystycznej. Budowa hotelu gwiazdkowego, ośrodka SPA, czy ośrodka wypoczynkowego zapewniłaby większą podaż miejsc pracy na lokalnym rynku. Z kolei ukierunkowanie turystyki wyłącznie na działalność agroturystyczną może być kolejnym impulsem do rozwoju lokalnej gospodarki.

Po raz kolejny widoczna jest znaczna zależność poziomu dochodów gminy i jej mieszkańców oraz rozwoju gospodarki od branży turystycznej. Działania rozwojowe należy podejmować wielotorowo, jednak szczególną uwagę należy zwrócić na zsynchronizowanie działań w dziedzinie gospodarczej i turystycznej. Znalezienie inwestora branży hotelarskiej nie będzie możliwe bez odpowiedniego dostępu do infrastruktury okołoturystycznej (np. atrakcyjny Rynek, dostępność tras rowerowych, dobrze oznakowane trasy turystyczne, promocja turystyczna gminy).

Bezspornie należy podejmować działania rozwijające gospodarczo działalność lokalną, której wyniki mają bezpośredni wpływ na poziom dochodów gminy, warunkujących z kolei możliwości inwestycyjne gminy.

5 Analiza SWOT

Analiza SWOT to podstawowe narzędzie analizy strategicznej, służące do określenia najlepszych kierunków rozwoju i potencjału badanego obszaru. W przypadku niniejszego opracowania obszarem tym będzie Gmina Włodowice. Analiza nie obejmuje jedynie gminy jako jednostki terytorialnej z jej danymi cechami fizycznymi (np. atrakcyjne turystycznie ukształtowanie terenu), ale przede wszystkim jako środowisko zamieszkania, którego cechy kształtuje społeczna ludność i samorząd gminy oraz czynniki zewnętrzne.

Pierwszy etap analizy SWOT polega na określeniu czynników strategicznych z punktu widzenia dalszego zrównoważonego rozwoju gminy, w podziale na 4 kategorie:

- S (skrót z ang. *Strengths*) MOCNE STRONY: kategoria określa wszystkie walory gminy, odróżniające ją od sąsiednich gmin oraz cechy determinujące unikalność i przewagę terenu nad obszarami sąsiednimi; są to również podstawowe zalety i atuty obszaru, które mogą występować również u gmin sąsiednich.
- W (skrót z ang. *Weaknesses*) SŁABE STRONY: kategoria określa wszystkie wady gminy, bariery opóźniające lub uniemożliwiające rozwój, a także braki, które nie występują u sąsiednich gmin.
- O (skrót z ang. *Opportunities*) SZANSE: kategoria określa wszystkie potencjalne możliwości pozwalające utrzymać przewagę konkurencyjną lub tę przewagę uzyskać.
- T (skrót od ang. *Threats*) ZAGROŻENIA: kategoria określa wszystko to, co stwarza realne lub nawet potencjalne zagrożenie dla rozwoju gminy i wzrostu jej konkurencyjności.

Zasadniczo uznaje się, że mocne i słabe strony to zespół czynników kształtowanych i warunkowanych wewnątrznie (na które wpływ ma gmina), natomiast szanse i zagrożenia to zespół czynników kształtowanych i warunkowanych zewnątrznie (na które gmina nie ma wpływu, jednak jest od nich zależna).

Analiza SWOT przedstawiona została w poniższej tabeli.

Tabela 10 Analiza SWOT

	S MOCNE STRONY		O SZANSE
S1	Stąła liczba mieszkańców.	O1	Rozwój różnorodnych form zatrudnienia (samozatrudnienie, praca zdalna w miejscu zamieszkania, duża mobilność pracowników).
S2	Wysoka świadomość przynależności lokalnej, lokalny patriotyzm.	O2	Moda na osiedlanie się w miejscowościach podmiejskich, dobrze skomunikowanymi z dużymi miastami.
S3	Położenie przeważającej części gminy na obszarze cennym przyrodniczo, prawnie chronionym.	O3	Czasowa emigracja zarobkowa - możliwość zarobkowania w ramach pracy tymczasowej, np. za granicą i gromadzenia kapitału inwestowanego następnie na terenie gminy.
S4	Dogodne położenie na tle komunikacyjnych szlaków powiatu zawierciańskiego.	O4	Opracowanie i realizacja kompleksowej strategii rozwoju turystyki.
S5	Wysokie walory krajobrazowe typowe dla obszarów Jury Krakowsko-Częstochowskiej.	O5	Wykreowanie produktu lokalnego.
S6	Występowanie atrakcyjnych działek przeznaczonych pod zabudowę mieszkalną.	O6	Rozwój różnorodnej oferty noclegowej gminy dającej możliwość kierowania oferty do szerokiej grupy turystów lub ściśle ukierunkowanie na agroturystykę.
S7	Zadowolający wskaźnik zalesienia terenów gminy.	O7	Możliwość aplikowania o środki unijne na działania inwestycyjne i pozainwestycyjne.
S8	Duży wskaźnik czystych ekologicznie terenów.	O8	Możliwość rozwoju nowych form turystyki aktywnej (np. ścieżki do nordic-walking, ścieżki narciarstwa biegowego, gry terenowe na obszarach leśnych).
S9	Duża świadomość ekologiczna władz gminy.	O9	Rozwój trendu bio i eko w produkcji rolnej, turystyce oraz stylu życia (osiedlanie się w miejscach przyrodniczo czystych).
S10	Duża atrakcyjność turystyczna obszaru (szczególnie w zakresie turystyki aktywnej).	O10	Wytworzenie stałej i silnej kooperacji między sektorem rolniczym, a turystycznym w skali całej gminy i każdego rodzaju obiektów turystycznych.
S11	Dobrze rozwinięta działalność agroturystyczna.	O11	Intensywna promocja oferty turystycznej Jury Krakowsko-Częstochowskiej.
S12	Stąła liczba podmiotów gospodarczych rejestrowanych na terenie gminy.	O12	Wydłużenie sezonu turystycznego o okres zimowy przy wykorzystaniu lokalnych zasobów przyrodniczych (np. lasów do utworzenia tras dla narciarstwa biegowego).
S13	Wysoki wskaźnik samozatrudnienia mieszkańców gminy, świadczący o wysokim poziomie przedsiębiorczości.	O13	Podjęcie stałej współpracy z sąsiednimi gminami atrakcyjnymi turystycznie i wykreowanie wspólnej oferty turystycznej oraz jej wspólna promocja.
S14	Gotowość mieszkańców do dywersyfikacji działalności rolniczej (nowe uprawy, przekształcenia w agroturystykę, etc.).	O14	Dobre położenie gminy na terenie ważnych w regionie szlaków komunikacyjnych i położenie w pobliżu aglomeracji miejskich, co stwarza duże możliwości kooperacji podmiotów gospodarczych.

S15	Rosnąca aktywność Kół Gospodyń Wiejskich oraz działań scalających lokalną społeczność.	O15	Rozwój nieuciążliwej produkcji i firm lokalnych.
S16	Zadowolająca oferta kulturalno-rekreacyjna (jak na warunki gminy wiejskiej).	O16	Zaangażowanie młodzieży w kształtowanie rozwoju gminy.
	W SŁABE STRONY		T ZAGROŻENIA
W1	Ograniczony dostęp do podstawowej opieki dla najmłodszych dzieci (żłobek, klubik opieki na godziny, etc.), niedostateczna liczba miejsc w przedszkolu.	T1	Możliwość okresowych migracji zarobkowych młodych mieszkańców gminy gotowych do założenia rodziny, przekształcające się w stałą emigrację.
W2	Duża sezonowość zatrudnienia (praca czasowa w sezonie turystycznym oraz w rolnictwie).	T2	Niekorzystne prognozy GUS przewidujące spadek liczby ludności w powiecie zawierciańskim.
W3	Położenie większości terenu gminy na obszarze chronionym, cennym przyrodniczo, co ogranicza możliwości inwestowania na terenie gminy (np. wyklucza się produkcję uciążliwą).	T3	Trudna sytuacja kobiet na lokalnym rynku pracy, po powrocie z przymusowego urlopu wychowawczego (warunkowanego brakiem dostępu do opieki nad najmłodszymi dziećmi).
W4	Brak uzbrojonych terenów inwestycyjnych.	T4	Spadająca atrakcyjność obszarów wiejskich jako potencjalnego miejsca zamieszkania dla osób młodych.
W5	Uboga oferta lokalnego rynku pracy.	T5	Ograniczona możliwość rozwoju gospodarczego gminy przy wsparciu środków unijnych (inwestycje głównie w badania i rozwój oraz branże innowacyjne).
W6	Punktowo zły stan dróg lokalnych.	T6	Dynamicznie zmieniające się przepisy prawne oraz postępujący mechanizm biurokratyczny w zakresie zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej.
W7	Ograniczony dostęp do infrastruktury wodno-kanalizacyjnej.	T7	Spadek zainteresowania atrakcyjnością turystyczną Jury Krakowsko-Częstochowskiej, zmiana trendów w branży turystycznej.
W8	Brak jasnej strategii rozwoju turystyki.	T8	Możliwe zbyt duże nasycenie rynku lokalnego ofertami agroturystycznymi (zarówno na terenie samej Gminy Włodowice, jak i gmin sąsiednich).
W9	Brak zróżnicowanej bazy noclegowej.	T9	Pogłębiające się bezrobocie.
W10	Niedostateczne oznaczenie szlaków turystycznych.	T10	Agresywna promocja turystyczna sąsiednich gmin, skupiająca uwagę turystów kierunkowo na jednej gminie Jury Krakowsko-Częstochowskiej.
W11	Niedostateczna długość tras pieszych i rowerowych, brak ścieżek rowerowych.	T11	Negatywne oddziaływanie na środowisko naturalne gminy sąsiednich aglomeracji miejskich.
W12	Gminny Rynek nie pełni funkcji reprezentacyjnych.	T12	Niska świadomość ekologiczna turystów mogąca prowadzić do częściowego zniszczenia zasobów przyrodniczych gminy.
W13	Brak jasnego produktu lokalnego.	T13	Ryzyko niespełniania przez gminę obostrzeń ustawowych dotyczących selektywnej zbiórki odpadów.
W14	Ograniczona promocja turystyki.	-	-

W15	Występowanie znacznej ilości azbestu na zabudowaniach mieszkalnych i gospodarczych.	-	-
W16	Zbyt niska podaż nieodpłatnej lub dotowanej dla mieszkańców gminy oferty edukacyjnej/szkoleniowej/warsztatowej.	-	-
W17	Niski stopień zaangażowania w życiu społeczno-kulturalnym gminy młodzieży.	-	-
W18	Dziki wysypiska śmieci.	-	-
W19	Poziom świadomości ekologicznej mieszkańców gminy jest bardzo zróżnicowany, zarówno w odniesieniu do podziału mieszkańców na grupy świadome i nieświadome ekologicznie, jak również dużej bądź niskiej świadomości mieszkańców w konkretnym zakresie (np. wysoka świadomość w przypadku rolnictwa ekologicznego i niska świadomość w przypadku segregacji odpadów).	-	-

Źródło: Opracowanie własne

Wiele ze zdiagnozowanych wyżej czynników oddziałuje na siebie wzajemnie, podstawowe zależności:

- Moda na osiedlanie się w miejscowościach podmiejskich, dobrze skomunikowanych z dużymi miastami będzie w konsekwencji powodować dodatnie saldo migracji.
- Trendy demograficzne mogą zostać zachwiane za sprawą migracji zarobkowych przybierających charakter stałej emigracji.
- Ujemny przyrost naturalny może zostać pogłębiony poprzez niepodjęcie odpowiednich działań zapewniających kobietom komfortowe warunki do powrotu na rynek pracy po urodzeniu dziecka i zapewniających opiekę dla najmłodszych dzieci.
- Dostęp do nieodpłatnej lub dofinansowanej oferty edukacyjnej dla każdej grupy wiekowej w gminie jest zależny od skuteczności ubiegania się o zewnętrzne dofinansowanie (EFS).
- W wysokim wskaźniku przedsiębiorczości mieszkańców upatrywać należy determinanty wytworzenia stałej i silnej kooperacji między sektorem rolniczym, a turystycznym oraz wydłużenia sezonu turystycznego.
- Podstawowym atutem oferty inwestycyjnej gminy, który należy promować jest dogodne położenie gminy na terenie ważnych w regionie szlaków komunikacyjnych i położenie w pobliżu aglomeracji miejskich.
- Wysoka świadomość ekologiczna mieszkańców i gotowość do zmian w produkcji rolnej umocniona powinna zostać szeroką wiedzą pozwalającą na wykorzystanie trendu bio i eko w rolnictwie i turystyce.
- Lokalny rynek pracy oparty jest na turystyce, ewentualny upadek branży oznaczałby klęskę dla gminnej gospodarki i utratę źródła dochodu dla większości mieszkańców oraz długotrwałe bezrobocie dla wielu kobiet.
- Oferta gminy może nie zostać prawidłowo rozpoznana przez potencjalnych inwestorów branży turystycznej, ze względu na niewystarczającą dostępność oferty okoturystycznej.
- Silne uzależnienie dochodów mieszkańców od turystyki i tradycyjnego rolnictwa może zostać niwelowane zaangażowaniem potencjału gospodarstw rolniczych w rozwój gminnej turystyki oraz produkcji bio i eko.
- Wytworzenie stałej i silnej kooperacji między sektorem rolniczym, a turystycznym w skali całej gminy jest szansą na walkę z sezonowością zatrudnienia w branży turystycznej i wpłycić będzie na zmniejszenie bezrobocia wśród mężczyzn.
- Należy przyjąć spójną strategię rozwoju turystyki i na jej podstawie rozwijać gminną gospodarkę.

- Walory przyrodnicze należy wykorzystać do rozwoju trendu bio i eko w produkcji rolnej, turystyce oraz stylu życia (osiedlanie się w miejscach przyrodniczo czystych).
- Odpowiednie wykorzystanie zasobów przyrodniczych może wpłynąć na wydłużenie sezonu turystycznego.
- Należy podejmować działania związane z ochroną stanu środowiska naturalnego aby nie utracić potencjału obszaru czystego przyrodniczo.
- Poprawne prowadzenie przez gminę selektywnej zbiórki odpadów, usuwanie azbestu i likwidacja dzikich wysypisk jest warunkowane podniesieniem świadomości ekologicznej mieszkańców gminy w tym zakresie.

6 Kluczowe uwarunkowania rozwojowe gminy

Zrównoważony, wielopłaszczyznowy i konsekwentny rozwój gminy jest uzależniony od optymalnego wykorzystania jej potencjału rozwojowego. Analizując determinanty atrakcyjności Gminy Włodowice, jako najważniejsze aspekty, które powinny mieć wpływ na kształtowanie i dynamizację rozwoju gminy w nadchodzących latach, należy wskazać następujące kwestie:

- Opracowanie i realizacja kompleksowej strategii rozwoju turystyki, która wyznaczyć powinna przede wszystkim kierunki w jakich należy rozwijać branżę - ponieważ dopiero po ich określeniu można będzie dokładnie zaplanować inwestycje w infrastrukturę okołoturystyczną oraz promocję gminy.
- Dążenie do zwiększenia samozatrudnienia na lokalnym rynku pracy (np. poprzez wsparcie inicjatyw agroturystycznych, małych firm obsługujących turystów lub/i znalezienie inwestora w branży turystycznej) przy wykorzystaniu potencjału: turystycznego, przyrodniczego i rolniczego gminy.
- Stworzenie sieci kooperacji branży turystycznej i rolniczej działających na terenie gminy.
- Wzmoczone działania skierowane na promocję walorów turystycznych gminy, stała współpraca w tym zakresie z gminami sąsiednimi.
- Efektywna i spójna koncepcja promowania terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową.
- Dalsze działania inwestycyjne zmierzające do podniesienia jakości lokalnej infrastruktury drogowej, komunalnej i społecznej.

Efektywne wykorzystanie zdefiniowanych determinantów atrakcyjności umożliwi neutralizację problemów społeczno-gospodarczych gminy przekształcając ją w nowoczesny ośrodek wiejski.

7 Wizja i misja rozwoju gminy - główne przesłanie rozwojowe

Wizja jest opisem pożądanego wizerunku gminy w odległej lecz wyraźnie zdefiniowanej przyszłości. Zakłada się przy tym, że realizacja wizji możliwa będzie przy zaistnieniu wszystkich korzystnych uwarunkowań niezbędnych do jej realizacji (zagrożenia zdiagnozowane w analizie SWOT nie wystąpią a zdefiniowane szanse zostaną wykorzystane).

Horyzont czasowy to rok 2025, gdyż do tego okresu niniejsza strategia będzie wdrażana. Weryfikacja wyników osiągnięcia zakładanych celów strategicznych a za ich pośrednictwem - realizacji wizji, możliwa będzie po roku 2025.

WIZJĘ ROZWOJU Gminy Włodowice definiuje się następująco:

W roku 2025 Gmina Włodowice będzie:

- Atrakcyjnym i przyjaznym dla zdrowia miejscem do życia.
- Atrakcyjnym rynkiem dla działalności małych, lokalnych firm.
- Miejscem interesującym dla turystów ceniących przyrodę i turystykę aktywną.
- Prężnie rozwijającą się gminą wiejską, szanującą zasoby środowiska naturalnego.

MISJA jest zbiorem ogólnych zasad, jakimi gmina zamierza się kierować w celu realizacji zdefiniowanej wizji, w przypadku Gminy Włodowice należą do nich:

- Wspieranie rozwoju gminnej turystyki.
- Modernizacja i rozwój podstawowej infrastruktury społecznej (opieka nad dzieckiem, edukacja, kultura, rekreacja, etc.).
- Wyrównanie poziomu dostępności do infrastruktury technicznej we wszystkich sołectwach gminy (wodociągi, kanalizacja, oświetlenie uliczne, drogi lokalne, etc.).
- Intensywna promocja oferty turystycznej i inwestycyjnej gminy (tereny przeznaczone pod zabudowę mieszkalną).
- Stworzenie optymalnych warunków do rozwoju gospodarki i rolnictwa, w oparciu o dużą atrakcyjność turystyczną i przyrodniczą gminy oraz przy wykorzystaniu mody na produkty i usługi bio/eko.
- Aktywna ochrona i poprawa stanu istniejących zasobów środowiska naturalnego gminy.

8 Cele i kierunki rozwoju gminy

Pomiędzy zakładanym, pożądanym scenariuszem strategicznym, a procesami obecnie zachodzącymi na terenie gminy istnieje szereg rozbieżności, które składają się na tzw. lukę strategiczną. Od tego w jakim stopniu wyznaczone cele i kierunki będą realizowane poprzez konkretne działania zależy czy w założonym horyzoncie czasowym gminie uda się osiągnąć przyjętą wizję.

W pierwszej kolejności określono cele strategiczne, których osiągnięcie związane jest z długim horyzontem czasowym a ich zakres wynika bezpośrednio z przyjętej wizji.

Ogólnym, nadrzędnym celem strategicznym Gminy Włodowice jest:

Konsekwentny i stabilny rozwój gminy w obszarach związanych z: jakością życia, turystyką i gospodarką lokalną, z poszanowaniem zasobów przyrodniczych obszaru.

Podrzędne cele strategiczne to:

C.1. Utrzymanie odpowiedniego tempa wzrostu rozwoju społecznego i zasobów infrastrukturalnych gminy.

C.2. Jasne ukierunkowanie i rozwój branży turystycznej, tworzenie atrakcyjnych warunków do prowadzenia na terenie gminy działalności gospodarczej i rolniczej oraz lokowania nowych inwestycji.

C.3. Ochrona potencjału środowiskowego, kulturowego i przyrodniczego gminy.

Zrównoważony rozwój gminy, którego osiągnięcie przewiduje nadrzędny cel strategiczny, jest procesem zmian społecznych, gospodarczych i środowiskowych, zapewniającym równowagę pomiędzy zyskami i kosztami rozwoju. Proces ten uwzględnia odległą perspektywę czasową, a więc bierze pod uwagę, jakie skutki obecnie wprowadzane zmiany przyniosą przyszłym pokoleniom. Rozwój ten zakłada równowagę na wszystkich płaszczyznach rozwoju gminy, co za tym idzie - żaden z kluczowych obszarów rozwoju nie może zostać wdrażany priorytetowo. Nie występuje hierarchizacja poszczególnych obszarów rozwoju, zakłada się bowiem, że jedynie wielotorowe, równoległe zmiany w każdym obszarze mogą przynieść zamierzony efekt w postaci wypełnienia nadrzędnego celu strategicznego. Reasumując - wszystkie zdefiniowane podrzędne cele strategiczne są sobie równe pod względem rangi i priorytetu w ich wdrażaniu.

Podrzędne cele strategiczne realizowane będą za pomocą precyzyjnie określonych celów operacyjnych. Cele operacyjne stanowią uszczegółowienie celów strategicznych i zakładają realizację w krótszym horyzoncie czasowym. Realizacja każdego z celów strategicznych możliwa będzie za sprawą realizacji konkretnych kierunków działań, które wdrażane będą

z kolei poprzez działania o charakterze inwestycyjnym i pozainwestycyjnym (szkoleniowym, informacyjno-promocyjnym). Cele operacyjne i kierunki działań przedstawiono w poniższej tabeli scalającej wszystkie elementy założeń strategicznych gminy.

Tabela 11 Cele i kierunki działań

Ogólny, nadrzędny cel strategiczny					
Konsekwentny i stabilny rozwój gminy w obszarach związanych z: jakością życia, turystyką i gospodarką lokalną, z poszanowaniem zasobów przyrodniczych obszaru.					
Podrzędne cele strategiczne					
C.1. Utrzymanie odpowiedniego tempa wzrostu rozwoju społecznego i zasobów infrastrukturalnych gminy.		C.2. Jasne ukierunkowanie i rozwój branży turystycznej, tworzenie atrakcyjnych warunków do prowadzenia na terenie gminy działalności gospodarczej i rolniczej oraz lokowania nowych inwestycji.		C.3. Ochrona potencjału środowiskowego, kulturowego i przyrodniczego gminy.	
Cele operacyjne i kierunki działań					
w ramach celu strategicznego C.1.		w ramach celu strategicznego C.2.		w ramach celu strategicznego C.3.	
C.1.1.	<u>Wyrównanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży</u> Kierunki działań: - Stymulowanie aspiracji edukacyjnych młodzieży. - Ograniczanie barier ekonomicznych kształcenia dzieci i młodzieży. - Promowanie i wspieranie najzdolniejszych uczniów. - Ograniczenie barier związanych z dojazdem do szkół. - Dopuszczenie szkół w nowoczesne pomoce naukowe. - Zapewnienie wsparcia szkolnego psychologia i pedagoga. - Organizacja kół zainteresowań na terenie szkół oraz świetlic wiejskich. - Zapewnienie warunków do podnoszenia kompetencji nauczycieli.	C.2.1.	<u>Wspieranie rozwoju gminnej turystyki</u> Kierunki działań: - Opracowanie wariantowych scenariuszy rozwoju branży. - Wybór optymalnego wariantu rozwoju branży w gminie. - Opracowanie kompleksowej strategii rozwoju. - Wdrożenie strategii, w tym: realizacja wyznaczonych zadań inwestycyjnych i promocja turystyki. - Aktywne zaangażowanie społeczności lokalnej w budowaniu założeń i rozwoju branży turystycznej. - Wykreowanie produktu lokalnego. - Podejmowanie działań zmierzających do wydłużenia sezonu turystycznego.	C.3.1.	<u>Działania zmierzające do zachowania dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego</u> Kierunki działań: - Wykreowanie produktu lokalnego. - Stałe wspieranie działań organizacji pożytku publicznego i innych podmiotów działających na rzecz lokalnej społeczności. - Monitoring stanu dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego w gminie. - Wspieranie walki z nielegalną wycinką drewna. - Kultywowanie dziedzictwa kulturowego, zabytkowego (np. remont/przebudowa Rynku we Włodowicach).
	C.1.2.		<u>Aktywne wsparcie mieszkańców w rozwoju kompetencji zawodowych</u> Kierunki działań: - Diagnoza potrzeb edukacyjnych mieszkańców dorosłych. - Organizacja kursów edukacyjnych dla zainteresowanych mieszkańców gminy (przy uwzględnieniu zewnętrznego		C.2.2.

	dofinansowania).		zewnątrznym. - Zaangażowanie w procesie zawiązywania współpracy Kół Gospodyń Wiejskich.		- Realizacja projektu słonecznej gminy - montaż instalacji solarnej w budownictwie indywidualnym.
C.1.3.	<u>Dalszy rozwój oferty kulturalnej, rekreacyjnej i sportowej (kierowanej do mieszkańców i turystów)</u> Kierunki działań: - Rozwój infrastruktury okoturystycznej, służącej także mieszkańcom. - Poszerzenie harmonogramu imprez kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych dla mieszkańców i turystów. - Wsparcie finansowe i promocja działalności Kół Gospodyń Wiejskich. - Podjęcie prób aktywizacji młodzieży w kształtowaniu życia społecznego gminy. - Rozwój infrastruktury rekreacyjno-sportowej (np. boiska, siłownie na wolnym powietrzu).	C.2.3.	<u>Wsparcie rozwoju gospodarstw ekologicznych i agroturystyki</u> Kierunki działań: - Tworzenie warunków do powstania wyspecjalizowanych gospodarstw rolnych (np. produkcja - eko i - bio). - Organizacja szkoleń z zakresu prowadzenia gospodarstw agroturystycznych. - Organizacja szkoleń z zakresu prowadzenia ekologicznych gospodarstw rolnych.	C.3.3.	<u>Edukacja ekologiczna mieszkańców gminy i turystów.</u> Kierunki działań: - Prowadzenie cyklicznych kampanii edukacyjnych dla mieszkańców (szczególnie w zakresie selektywnej zbiórki odpadów i efektywności energetycznej). - Prowadzenie cyklicznych kampanii edukacyjnych (np. akcja ulotkowa w miejscach noclegowych) dla turystów.
C.1.4.	<u>Wzrost dostępu do opieki dla dzieci do lat 3 oraz zwiększenie dostępu do miejsc przedszkolnych</u> Kierunki działań: - Diagnoza potrzeb w zakresie dostępu do opieki nad dzieckiem do lat 3 w każdym sołectwie. - Konsultacje społeczne ws. przyjęcia formy opieki nad dziećmi do lat 3. - Zapewnienie patronatu gminy nad organizacją opieki dla dzieci do lat 3 (stopień zaangażowania gminy zależny będzie od wybranej formy opieki). - Rozbudowa gminnego przedszkola i zwiększenie liczebności oddziałów przedszkolnych.	C.2.4.	<u>Tworzenie korzystnych warunków dla rozwoju sektora MŚP</u> - Kreowanie i propagowanie modelu przedsiębiorczości. - Wskazywanie kierunków rozwoju MŚP pod kątem zaspokojenia potrzeb lokalnego rynku. - Stworzenie punktów doradztwa ws. zakładania, prowadzenia i rozwoju MŚP. - Cel operacyjny będzie wdrażany pośrednio za sprawą realizacji wszystkich założeń strategicznych.		
C.1.5.	<u>Aplikowanie o zewnętrzne dofinansowanie na realizację działań inwestycyjnych i pozainwestycyjnych</u> Kierunki działań: - Analiza potencjalnych możliwości	C.2.5.	<u>Wyznaczanie kierunków rozwoju rolnictwa</u> Kierunki działań: - Tworzenie warunków do powstawania specjalistycznych gospodarstw rolnych. - Tworzenie punktów przetwórstwa rolnego.		

	<p>dofinansowania projektów.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Systematyczny monitoring harmonogramu konkursów. - Aktywne aplikowanie o środki. 		<ul style="list-style-type: none"> - Stwarzanie zachęt dla rolników dla hodowli zwierząt futerkowych i innych hodowli specjalistycznych. - Wspieranie inicjatyw samozaopatrzenia wsi. - Rozwój hodowli kóz i owiec na gruntach słabej klasy, w połączeniu z przetwórstwem. - Organizowanie grup producenckich rolników. - Wprowadzenie specjalizacji w produkcji rolnej. - Tworzenie warunków i zachęt do maksymalnego zagospodarowania ziemi leżącej odłogiem. - Rozwój systemu informacji rolniczej. 		
C.1.6.	<p><u>Rozwój oraz modernizacja infrastruktury komunalnej i technicznej</u></p> <p>Kierunki działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Modernizacja nawierzchni dróg gminnych. - Modernizacja infrastruktury związanej z pasem drogowym (kanalizacja deszczowa, chodniki, oznakowanie, etc.). - Rozbudowa sieci wodno-kanalizacyjnej. - Przebudowa/modernizacja sieci wodociągowych na terenie gminy. - Prowadzenie melioracji terenów podmokłych. - Usuwanie azbestu z zabudowań. - Rozbudowa sieci gazowej. - Modernizacja sieci energetycznych. - Uporządkowanie gminnego krajobrazu. 				
C.1.7.	<p><u>Tworzenie warunków do poszerzenia płaszczyzny dialogu społecznego i informacji o poczynaniach władz gminy</u></p> <p>Kierunki działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wprowadzenie stałych konsultacji władz gminy z Radami Sołectw. - Ustalenie kryteriów wydatkowania środków publicznych z zachowaniem podziału na poszczególne sołectwa. - Realizacja Programu Aktywizacji Gospodarczej gminy uwzględniającego koordynację działań władz gminy i wszystkich 				

	<p>zainteresowanych partnerów społecznych i gospodarczych.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Stworzenie ram organizacyjnych zgłaszania i realizacji pomysłów zgłaszanych przez mieszkańców. - Podnoszenie kompetencji pracowników samorządu lokalnego. 				
C.1.8.	<p><u>Poprawa funkcjonowania i jakości infrastruktury i oferty społecznej</u></p> <p>Kierunki działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Poprawa dostępności i jakości usług świadczonych przez placówki ochrony zdrowia (więcej specjalistów, etc). - Organizacja skutecznego i sprawnego systemu pomocy starszym mieszkańcom. - Profesjonalizacja służb socjalnych. - Organizowanie prac interwencyjnych i robót publicznych na terenie gminy. - Preferowanie tworzenia miejsc pracy w miejsce pobierania zasiłków. - Propagowanie zasad higieny i profilaktyki zdrowotnej. - Tworzenie szans dla młodych mieszkańców do poprawy warunków mieszkaniowych. 				
C.1.9.	<p><u>Promocja gminy jako miejsca przyjaznego osiedlaniu się oraz gminy przyjaznej rodzinie</u></p> <p>Kierunki działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Promocja działek budowlanych dostępnych na terenie gminy. - Cel operacyjny będzie wdrażany pośrednio za sprawą realizacji wszystkich założeń strategicznych. 				

Źródło: Opracowanie własne

9 Komplementarność strategii z politykami sektorowymi państwa, regionu i gminy

Założenia strategiczne zdefiniowane w Strategii Rozwoju Gminy Włodowice na lata 2016-2025 są komplementarne z politykami sektorowymi państwa, regionu, powiatu i pozostałymi dokumentami strategicznymi gminy. W poniższej matrycy wskazano cele poszczególnych polityk, które będą realizowane za pośrednictwem wdrażania celów strategicznych Gminy Włodowice.

W rozdziale 7 strategii przedstawiono szczegółowy opis celów, reasumując cele strategiczne gminy to:

- C.1. Utrzymanie odpowiedniego tempa wzrostu rozwoju społecznego i zasobów infrastrukturalnych gminy.
- C.2. Jasne ukierunkowanie i rozwój branży turystycznej, tworzenie atrakcyjnych warunków do prowadzenia na terenie gminy działalności gospodarczej i rolniczej oraz lokowania nowych inwestycji.
- C.3. Ochrona potencjału środowiskowego, kulturowego i przyrodniczego gminy.

W ostatniej kolumnie matrycy znakiem „+” wskazuje się, który cel strategicznych Gminy Włodowice realizuje cele zdefiniowane w politykach wyższego rzędu.

Wszystkie wymienione cele strategiczne są podrzędne względem ogólnego celu rozwoju gminy, określonego jako: *„Konsekwentny i stabilny rozwój gminy w obszarach związanych z: jakością życia, turystyką i gospodarką lokalną, z poszanowaniem zasobów przyrodniczych obszaru”*. Wypełnienie założeń strategicznych celów podrzędnych jest równoznaczne z realizacją celu nadrzędnego.

Tabela 12 Matryca logiczna powiązania dokumentów strategicznych wyższego rzędu z celami strategicznymi Gminy Włodowice

Nazwa dokumentu strategicznego	Główne cele	Cele strategiczne Gminy Włodowice		
		C.1.	C.2.	C.3.
Poziom krajowy				
Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności	Celem głównym Strategii jest poprawa jakości życia Polaków. Kierunki interwencji podporządkowane są schematowi trzech obszarów strategicznych, które zostały podzielone na osiem części (zgodnych ze strategicznymi celami rozwojowymi). Są to:			
	W obszarze konkurencyjności i innowacyjności gospodarki:			
	▪ Innowacyjność gospodarki i kreatywność indywidualna,	+	+	
	▪ Polska Cyfrowa,			
	▪ Kapitał ludzki,	+		
	▪ Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko,	+		+
	W obszarze równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski:			
	▪ Rozwój regionalny,	+	+	+
	▪ Transport,	+		
	W obszarze efektywności i sprawności państwa:			
▪ Kapitał społeczny,	+	+		
▪ Sprawne państwo.	+			
Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2020	Celem głównym Strategii jest: wzmocnienie i wykorzystanie gospodarczych, społecznych i instytucjonalnych potencjałów zapewniających szybszy i zrównoważony rozwój kraju oraz poprawę jakości życia ludności. Strategia wyznacza trzy obszary strategiczne:			
	▪ Sprawne i efektywne państwo,	+		
	▪ Konkurencyjna gospodarka,		+	
	▪ Spójność społeczna i terytorialna.	+		+
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020	Efektywność polityki regionalnej będzie rozumiana jako zdolność do osiągania celów rozwoju odnoszących się do terytoriów przez efektywne wykorzystanie ich potencjałów. Wyznaczone w KSRR cele strategii to:			
	▪ Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów („konkurencyjność”).	+	+	+
	▪ Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych („spójność”).			
	▪ Tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie („sprawność”).			
Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020	Głównym celem SRKL jest rozwijanie kapitału ludzkiego poprzez wydobywanie potencjałów osób w taki sposób, by mogły w pełni uczestniczyć w życiu społecznym, politycznym ekonomicznym na wszystkich etapach życia. Poza celem głównym w SRKL wyznaczono pięć celów szczegółowych:			
	▪ wzrost zatrudnienia,	+		

	<ul style="list-style-type: none"> wyłużenie aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych, 	+	+	
	<ul style="list-style-type: none"> poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, 		+	
	<ul style="list-style-type: none"> poprawa zdrowia obywateli oraz podniesienie efektywności opieki zdrowotnej, 	+		
	<ul style="list-style-type: none"> podniesienie poziomu kompetencji i kwalifikacji obywateli. 	+	+	
Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki „Dynamiczna Polska 2020”	<p>Główny cel strategii to: Stworzenie wysoce konkurencyjnej gospodarki opartej na wiedzy i współpracy przedsiębiorstw, administracji i nauki. Strategia zakłada realizację następujących celów:</p> <ul style="list-style-type: none"> dostosowanie otoczenia regulacyjnego i finansowego do potrzeb innowacyjnej i efektywnej gospodarki, stymulowanie innowacyjności poprzez wzrost efektywności wiedzy i pracy, wzrost efektywności wykorzystania zasobów naturalnych i surowców, wzrost umiędzynarodowienia polskiej gospodarki. 			
		+	+	
			+	+
Strategia Rozwoju Transportu do 2020 roku (z perspektywą do 2030 roku)	<p>Podstawowym celem krajowej polityki transportowej jest zwiększenie dostępności terytorialnej, poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu i efektywności sektora transportowego przez utworzenie spójnego, zrównoważonego, i przyjaznego użytkownikowi systemu transportowego w wymiarze krajowym (lokalnym), europejskim i globalnym. Realizacja głównego celu transportowego w perspektywie 2020 r. i dalszej, wiąże się z realizacją pięciu celów szczegółowych, właściwych dla każdej z gałęzi transportu. Chodzi o:</p> <ul style="list-style-type: none"> stworzenie nowoczesnej i spójnej sieci infrastruktury transportowej, poprawę sposobu organizacji i zarządzania systemem transportowym, poprawę bezpieczeństwa użytkowników ruchu oraz przewożonych towarów, ograniczanie negatywnego wpływu transportu na środowisko, zbudowanie racjonalnego modelu finansowania inwestycji infrastrukturalnych. 	+		
		+		
		+		+
Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko - perspektywa do 2020 r.	<p>Celem głównym Strategii jest: Zapewnienie wysokiej jakości życia obecnych i przyszłych pokoleń z uwzględnieniem ochrony środowiska oraz stworzenie warunków do zrównoważonego rozwoju nowoczesnego sektora energetycznego, zdolnego zapewnić Polsce bezpieczeństwo energetyczne oraz konkurencyjną i efektywną gospodarkę</p> <p>Cele szczegółowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska. Zapewnienie gospodarce krajowej bezpiecznego i konkurencyjnego zaopatrzenia w energię. Poprawa stanu środowiska. 	+		+
				+
Strategia Sprawne Państwo	<p>Cele strategiczne:</p> <ul style="list-style-type: none"> Otwarty rząd Zwiększenie sprawności instytucjonalnej państwa Skuteczne zarządzanie i koordynacja działań rozwojowych Dobre prawo Efektywne świadczenie usług publicznych Skuteczny wymiar sprawiedliwości i prokuratura Zapewnienie wysokiego poziomu bezpieczeństwa i porządku publicznego 			
		+		
		+	+	+
		+		
		+		

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020	Cel główny strategii to: Wzmocnienie udziału kapitału społecznego w rozwoju społeczno- gospodarczym Polski. Cele szczegółowe:			
	▪ Kształtowanie postaw sprzyjających kooperacji, kreatywności oraz komunikacji.	+	+	
	▪ Poprawa mechanizmów partycypacji społecznej i wpływu obywateli na życie publiczne.	+		
	▪ Usprawnienie procesów komunikacji społecznej oraz wymiany wiedzy.	+	+	
	▪ Rozwój i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego i kreatywnego.	+	+	
Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa na lata 2012-2020	Długookresowy cel główny działań służących rozwojowi obszarów wiejskich, rolnictwa i rybactwa zdefiniowano jako: Poprawa jakości życia na obszarach wiejskich oraz efektywne wykorzystanie ich zasobów i potencjałów, w tym rolnictwa i rybactwa, dla zrównoważonego rozwoju kraju. Cele szczegółowe:			
	▪ Wzrost jakości kapitału ludzkiego, społecznego, zatrudnienia i przedsiębiorczości na obszarach wiejskich.	+	+	
	▪ Poprawa warunków życia na obszarach wiejskich oraz poprawa ich dostępności przestrzennej.	+	+	
	▪ Bezpieczeństwo żywnościowe.	+	+	
	▪ Wzrost produktywności i konkurencyjności sektora rolno-spożywczego.	+	+	
	▪ Ochrona środowiska i adaptacja do zmian klimatu na obszarach wiejskich.		+	
Strategia Rozwoju Systemu Bezpieczeństwa Narodowego RP 2022	Główny cel strategii to: Wzmocnienie efektywności i spójności systemu bezpieczeństwa narodowego. Cele operacyjne:			
	▪ Kształtowanie stabilnego międzynarodowego środowiska bezpieczeństwa w wymiarze regionalnym i globalnym.	+		
	▪ Umocnienie zdolności państwa do obrony.			
	▪ Rozwój odporności na zagrożenia bezpieczeństwa narodowego.			
	▪ Zwiększenie integracji polityk publicznych z polityką bezpieczeństwa.			
	▪ Tworzenie warunków do rozwoju zintegrowanego systemu bezpieczeństwa narodowego.			
Poziom regionalny				
Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020+”	Obszary priorytetowe:			
	▪ Nowoczesna gospodarka i cel strategiczny: Województwo śląskie regionem nowoczesnej gospodarki rozwijającej się w oparciu o innowacyjność i kreatywność.		+	
	▪ Szanse rozwojowe mieszkańców i cel strategiczny: Województwo śląskie regionem o wysokiej jakości życia opierającej się na powszechnej dostępności do usług publicznych o wysokim standardzie.	+	+	+
	▪ Przestrzeń i cel strategiczny: Województwo śląskie regionem atrakcyjnej i funkcjonalnej przestrzeni.	+	+	
	▪ Relacje z otoczeniem i cel strategiczny: Województwo śląskie regionem otwartym będącym istotnym partnerem rozwoju Europy.	+	+	
Regionalna Strategia Innowacji Województwa Śląskiego na lata 2013-2020	Celem strategii jest wspieranie małych i średnich przedsiębiorstw oraz instytucji badawczo-rozwojowych, które mają wpływ na wzrost gospodarczy oraz rozwój technologii i nauki.			
Strategia Rozwoju	Cele strategiczne:			

Kultury w Województwie Śląskim w latach 2006-2020	<ul style="list-style-type: none"> Wzrost kompetencji potrzebnych do uczestnictwa w kulturze (odbiorcy), efektywnego zarządzania kulturą (animatorzy kultury) i twórczości artystycznej w warunkach gospodarki rynkowej (twórcy). 	+		
	<ul style="list-style-type: none"> Wzrost poziomu uczestnictwa w kulturze (biernego w roli odbiorców treści kulturowych i czynnego w roli twórców treści kulturowych). 	+		
	<ul style="list-style-type: none"> Upowszechnianie i zachowanie dziedzictwa kulturowego regionu (materialnego i niematerialnego) oraz jego efektywniejsze wykorzystywanie do celów turystycznych. 	+		+
	<ul style="list-style-type: none"> Tworzenie lepszych warunków dla rozwoju środowisk twórczych i wykorzystywania ich kreatywności. 	+		
Strategia Rozwoju Sportu w Województwie Śląskim do roku 2020	Cele strategiczne:			
	<ul style="list-style-type: none"> Zapewnienie dostępu do wysokiej jakości usług sportowych. 	+		
	<ul style="list-style-type: none"> Województwo Śląskie regionem odnoszącym sukcesy sportowców Organizacja wielkich wydarzeń sportowych oraz promocja sportu 			
Strategia Ochrony Przyrody Województwa Śląskiego do roku 2030	Cele strategiczne:			
	<ul style="list-style-type: none"> Zachowanie różnorodności biologicznej i georóżnorodności w dobrym stanie oraz umożliwiającym korzystanie z ich zasobów obecnym i przyszłym pokoleniom. 			+
	<ul style="list-style-type: none"> Zachowanie i ochrona obszarów o wysokich walorach krajobrazowych oraz powstrzymanie degradacji krajobrazu i przywracanie ładu przestrzennego. 			+
	<ul style="list-style-type: none"> Zintegrowany system zarządzania środowiskiem przyrodniczym i przestrzenią. Wysoki poziom świadomości ekologicznej i holistycznej wiedzy o przyrodzie i krajobrazie oraz zaangażowania mieszkańców województwa śląskiego w ich ochronę. 	+		+
Strategia Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2006-2020	Cele strategiczne:			
	<ul style="list-style-type: none"> Wzmocnienie polityki prorodzinnej. 	+		
	<ul style="list-style-type: none"> Wyrównywanie szans wychowawczych i edukacyjnych dzieci i młodzieży. 	+		
	<ul style="list-style-type: none"> Wspieranie osób starszych w pełnieniu ról społecznych. 	+		
	<ul style="list-style-type: none"> Wzmacnianie równych szans osób niepełnosprawnych. 	+		
	<ul style="list-style-type: none"> Wspieranie działań na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień. 	+		
	<ul style="list-style-type: none"> Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu. Wzmacnianie bezpieczeństwa publicznego. 	+		
Strategia Rozwoju Systemu Transportu Województwa Śląskiego	Cele strategiczne:			
	<ul style="list-style-type: none"> Otwarta i spójna sieć ośrodków różnej rangi. 			
	<ul style="list-style-type: none"> Komplementarność systemu transportowego. 			
	<ul style="list-style-type: none"> Efektywność mobilna. 			
	<ul style="list-style-type: none"> Wzrost bezpieczeństwa systemu transportowego. Wysoka innowacyjność transportu 	+		

Poziom lokalny				
Strategia Rozwoju Powiatu Zawierciańskiego na lata 2011-2020	Misja powiatu:			
	▪ Obszar zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego oparty na dużym potencjale gospodarki rolnej, sprzyjający aktywizacji zawodowej mieszkańców oraz rozwojowi małej i średniej przedsiębiorczości, kultury i usług rekreacyjno-turystycznych.	+	+	+
	▪ Atrakcyjny turystycznie powiat o licznych walorach kulturowych opartych o bazę cennych zabytków architektury.	+		+
	▪ Czyste środowisko i przyjazny klimat do rozwoju turystyki opartej o zintegrowaną promocję powiatu zawierciańskiego.	+		+
Strategia Rozwoju Turystyki w Powiecie Zawierciańskim	Obszary strategiczne:			
	▪ Turystyka aktywna i specjalistyczna	+	+	+
	▪ Turystyka zainteresowań (hobbystyczna)	+		+
	▪ Turystyka wiejska	+	+	+
	▪ Turystyka pielgrzymkowa			
Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Zawierciańskiego na lata 2011-2020	Cele strategiczne:			
	▪ Wspieranie rodzin oraz zapewnienie opieki dzieciom i młodzieży.	+		
	▪ Aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.	+		
	▪ Zwiększenie udziału osób starszych i osób niepełnosprawnych w życiu społecznym i zawodowym.	+		
	▪ Podniesienie poziomu bezpieczeństwa w powiecie.	+		
	▪ Zwiększenie aktywności społecznej i obywatelskiej.	+		
Powiatowy Program działań na rzecz osób niepełnosprawnych 2014-2020	Cele:			
	▪ Kształtowanie otoczenia społecznego i administracyjnego i przestrzeni przyjaznej osobom niepełnosprawnym.	+		
	▪ Rozwój rehabilitacji społecznej.	+		
	▪ Rehabilitacja zawodowa.	+		
Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Włodowice na 2016 r.	Zadania:			
	▪ W zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.	+		
	▪ W zakresie przeciwdziałania narkomanii.	+		
Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego	Wszystkie działania realizowane na terenie gminy muszą zostać przeanalizowane pod kątem spełniania zapisów planów.	+	+	+

10 Planowane projekty strategiczne

Poszczególne składowe *Celu ogólnego*, a więc *Cele strategiczne* i *Kierunki działania*, będą wdrażane poprzez realizację konkretnych projektów - działań o charakterze inwestycyjnym, szkoleniowym, informacyjno-promocyjnym.

Projekty włączone do Strategii mają charakter indykatywny, dopuszczalne są modyfikacje dotyczące ich zakresu, wartości czy terminu realizacji. Wdrożenie zaplanowanych działań będzie uzależnione od możliwości finansowych instytucji odpowiedzialnych za ich realizację. Podkreślić należy, że zapisy dotyczące projektów strategicznych obejmują jedynie projekty uznane za kluczowe dla rozwoju gminy i wykazujące największy potencjał wygenerowania wartości dodanej.

Projekty strategiczne z punktu widzenia zrównoważonego rozwoju gminy:

1. Przebudowa gminnego przedszkola i zapewnienie nowych miejsc przedszkolnych.
2. Ograniczenie niskiej emisji poprzez budowę instalacji kolektorów słonecznych w budownictwie indywidualnym.
3. Termomodernizacja gminnych budynków użyteczności publicznej.
4. Kompleksowe oczyszczanie terenu z odpadów zawierających azbest wraz z jego unieszkodliwianiem.
5. Opracowanie i wdrożenie strategii rozwoju turystyki (działania planistyczne, inwestycyjne i promocja).
6. Modernizacja dróg lokalnych.
7. Koncentracja na rozwoju kapitału ludzkiego.
8. Rozbudowa infrastruktury wod-kan.
9. Rozwój infrastruktury wodno-ściekowej - inwestycje dotyczące budowy/przebudowy sieci wodociągowych.
10. Rozwój infrastruktury dotyczącej kultywowania, zachowania dziedzictwa kulturowego, zabytkowego (np. Rynek).
11. Rozwój infrastruktury rekreacyjno-sportowej i turystycznej (np. świetlice, boiska).

11 Potencjalne źródła finansowania

Działania określone w niniejszym dokumencie w większości wymagać będą zewnętrznego dofinansowania, ze względu na ograniczenia budżetowe Gminy. Poniżej zaprezentowano potencjalne dostępne źródła finansowania projektów oraz zakres jaki obejmują.

11.1 Środki Własne

Samorząd może realizować inwestycje będące w jego kompetencjach z wykorzystaniem środków pochodzących z dochodów własnych - jest to najpopularniejsza metoda finansowania inwestycji, jednakże ograniczająca ich skalę i zakres do limitu wydatków uchwalonych na daną inwestycję w Wieloletniej Prognozie Finansowej. Wsparciem środków własnych mogą być środki z kredytu banków komercyjnych lub środki pozyskane w ramach emisji papierów wartościowych, np. obligacji komunalnych.

11.2 Bankowe i poza bankowe instrumenty finansowe

Kredyty, pożyczki bankowe itp. o charakterze krótko i długoterminowym - standardowe kredyty bankowe należą do stosunkowo kosztownych, dlatego częściej wykorzystywane są kredyty i pożyczki o charakterze preferencyjnym, tj. nisko oprocentowane bądź z możliwością częściowego umorzenia. Do najczęściej wykorzystywanych źródeł współfinansowania inwestycji należą środki będące w dyspozycji Narodowego i Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Zarówno WFOŚiGW jak i NFOŚiGW dysponują w swojej ofercie:

- preferencyjnymi, częściowo umarzalnymi, pożyczkami na termomodernizację, wymiany źródła ciepła, montaż instalacji Odnawialnych Źródeł Energii, etc.,
- dotacjami na przygotowanie programów efektywności energetycznej,
- dotacjami na działania z zakresu edukacji ekologicznej.

11.3 Fundusze Strukturalne

Fundusze strukturalne są instrumentami Polityki Strukturalnej Unii Europejskiej. Ich zadaniem jest wspieranie restrukturyzacji i modernizacji gospodarek krajów UE. W ten sposób wpływa się na zwiększenie spójności ekonomicznej i społecznej Unii. Fundusze kierowane są do tych sektorów gospodarki i regionów, które bez pomocy finansowej nie są w stanie dorównać do średniego poziomu ekonomicznego w UE. Polityka Strukturalna i Fundusze mają pomóc władzom centralnym i regionalnym słabiej rozwiniętych regionów w rozwiązaniu ich najważniejszych problemów gospodarczych.

Fundusze unijne zostały dysponowane w Polsce w dwóch okresach:

- okres programowania lata 2007-2013,
- okres programowania lata 2014-2020.

W latach 2014-2020 fundusze polityki spójności zainwestowane zostaną poprzez 6 programów krajowych, w tym jeden ponadregionalny dla województw Polski Wschodniej (lubelskie, podkarpackie, podlaskie, świętokrzyskie, warmińsko-mazurskie). Programami krajowymi zarządza minister właściwy ds. rozwoju regionalnego. Dodatkowo projekty realizowane z partnerem zagranicznym zostaną dofinansowane z programów Europejskiej Współpracy Terytorialnej. Ponadto każde z województw korzystać będzie z pomocy regionalnej przyznawanej w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych.

Programy operacyjne krajowe na lata 2014-2020:

- Program Polska Cyfrowa 2014-2020,
- Program Pomoc Techniczna 2014-2020,
- Program Operacyjny Inteligentny Rozwój 2014-2020,
- Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020,
- Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020,
- Program Operacyjny Polska Wschodnia 2014-2020.

Środki Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich dysponowane będą za pośrednictwem Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.

Biorąc pod uwagę zakres działań inwestycyjnych i nie inwestycyjnych planowanych do realizacji przez Gminę oraz dotychczas udostępniony zakres planowanego do udzielenia wsparcia w ramach poszczególnych programów, rekomenduje się, iż Gmina wykorzystać będzie mogła unijne wsparcie głównie poprzez aplikacje o środki w ramach:

- Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020,
- Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020,
- Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020.

11.4 Umowy z podmiotami ESCO - Energy Service Company

ESCO (Energy Service Company) to firmy działające w sektorze inwestycji energooszczędnych, które finansują inwestycje w celu udziału w oszczędnościach w kolejnych latach, które z kolei stanowią wynagrodzenie za zaangażowany kapitał i ryzyko. Umowa precyzyjnie określa zakres inwestycji na majątku gminy, parametry obiektu po modernizacji, prognozowane zużycie ciepła, energii elektrycznej dla obiektu oraz udział podmiotu ESCO w przyszłych oszczędnościach jak i sposób ich kalkulacji (wyznaczenie okresu referencyjnego, inflacja, anomalie pogodowe). Najistotniejszym elementem umów jest związanie obu stron wynikiem inwestycji, gdy korzyścią dla partnerów jest każda złotówka oszczędności wygenerowana przez inwestycję, a tym

samym każda wada w technologii czy wykonaniu uderza w zyski podmiotu ESCO. W przypadku klasycznej inwestycji ze środków własnych inwestor ma jedynie gwarancję wykonawcy na roboty budowlane, technologie, ale nie gwarancję osiągnięcia efektów w postaci niskiego zużycia paliw i niskich kosztów utrzymania. Umowy tego typu mogą spełniać warunki Partnerstwa Publiczno-Prywatnego (gdy podmiot ESCO zarządza obiektem) i są wtedy realizowane na podstawie ustawy o PPP.

11.5 Partnerstwo publiczno- prywatne

Ustawa z dnia z dnia 19 grudnia 2008 r. o partnerstwie publiczno- prywatnym definiuje, że: „Przedmiotem partnerstwa publiczno- prywatnego jest wspólna realizacja przedsięwzięcia oparta na podziale zadań i ryzyk pomiędzy podmiotem publicznym i partnerem prywatnym”. Partnerstwo publiczno- prywatne może stanowić sposób realizacji przedsięwzięcia tylko wtedy, gdy ze współpracy z sektorem prywatnym wynikają korzyści dla interesu publicznego, przeważające w stosunku do korzyści wynikających z innych sposobów realizacji tego przedsięwzięcia przez podmiot publiczny, tj. samodzielnej jego realizacji lub realizacji w inny sposób niż określony w ustawie.

Prosty i efektywny model współdziałania mających wspólny cel partnerów jest od lat stosowany na całym świecie, jednakże w Polsce nadal nie znalazł uznania głównie ze względu na nieprzejrzystość procesu nawiązywania współpracy, ryzyko prawne (nieznajomość prawa, brak jednej spójnej interpretacji) oraz ryzyko polityczne związane z trybem doboru partnera, który zakłada negocjacje i wspólne wypracowanie zasad współpracy, a co zawsze może być podważane przez opozycję jako stanowisko zbyt miękkie czy wręcz niekorzystne dla samorządu.

PPP umożliwia realizację celów publicznych za pomocą inwestycji sektora prywatnego, który w zależności od wybranego modelu współpracy przynajmniej częściowo pokrywa koszty budowy infrastruktury, a później czerpie z niej korzyści, ponosząc też ryzyko rynkowe (popyt). W przypadku realizacji działań określonych w założeniach do planu, bądź w planie zaopatrzenia. PPP sprawdza się w sytuacji gdy samorząd planuje realizację budowy obiektów, które świadczą usługi publiczne - basenów, szkół, parkingów, budownictwa komunalnego - w każdym z przypadków oprócz uzyskania określonej usługi (mieszkania komunalne, możliwość prowadzenia zajęć, powierzchnia parkingowa, usługi rekreacyjno- sportowe) JST po umówionym okresie przejmie na własność dany obiekt, a tym samym jest żywotnie zainteresowana jego parametrami, w tym efektywnością energetyczną (ergo kosztami eksploatacji i wartością obiektu). Tym samym określenie na etapie wyboru partnera wyższych parametrów w zakresie energooszczędności jest korzystne dla podmiotu publicznego, a w przypadku rozwiązań efektywnych finansowo, także dla podmiotu prywatnego.

12 Wskaźniki

Monitorowanie postępu we wdrażaniu Strategii będzie możliwe dzięki wykorzystaniu zdefiniowanych przez Zespół ds. realizacji strategii wskaźników produktu oraz rezultatu.

Podstawą monitorowania niektórych wskaźników będą informacje pozyskane od podmiotów zewnętrznych odpowiedzialnych za realizację poszczególnych działań o charakterze inwestycyjnym oraz pozainwestycyjnym, gdyż nie wszystkie przedsięwzięcia wpływające na realizację założeń strategii pozostają w gestii Urzędu Gminy czy jednostek organizacyjnych miasta (np. statystyki Policji dotyczące poziomu bezpieczeństwa).

Wskaźniki produktu i rezultatu odnoszą się bezpośrednio do zdefiniowanych kierunków działań. Dla każdego ze wskaźników zaproponowane zostanie odrębne źródło pomiaru. Dopuszcza się możliwość zmiany wskaźnika i/lub źródła pomiaru w trakcie realizacji strategii, jeśli obowiązujące warunki nie pozwolą na monitorowanie wskaźnika w zaproponowanej formie.

Proponuje się pomiar większości wskaźników na bazie danych dostępnych w GUS, w ewidencjach statystycznych UG Włodowice lub partnerów realizacji strategii. Proponuje się monitoring przy użyciu formularza zawierającymi minimum następujące dane:

Podmiot/komórka organizacyjna odpowiedzialna za pomiar wskaźnika	
Źródło pomiaru	- GUS - dane gminy (jeśli tak - dokładne źródło) - inne źródło, jakie?
Dane wyjściowe	- 0 (dla badania liczby nowych parametrów) - wartość parametru w roku odniesienia - tj. w roku 2015, przy wskaźnikach mierzących wzrost/spadek wartości danego zjawiska
Poziom osiągnięcia wskaźnika	
Rekomendacje	

12.1 Wskaźniki oddziaływania

Zdefiniowano następujące wskaźniki oddziaływania Strategii:

- Poprawa atrakcyjności warunków zamieszkania w gminie dla obecnych i potencjalnych mieszkańców.
- Standaryzacja dostępności do usług publicznych i infrastruktury technicznej w każdej części gminy.
- Poprawa estetyki gminnego krajobrazu.
- Podniesienie jakości kapitału ludzkiego.
- Wzrost atrakcyjności gospodarczej i turystycznej gminy.
- Podniesienie atrakcyjności oferty sportowo-rekreacyjnej na terenie gminy.
- Zwiększenie poczucia bezpieczeństwa publicznego w gminie.

- Poprawa jakości infrastruktury technicznej na terenie całej gminy.

Mimo, że co do zasady wskaźniki oddziaływania są niemierzalne i stanowią odzwierciedlenie subiektywnych odczuć obywateli, można wskazać następujące mierzalne wskaźniki, świadczące o skuteczności wdrażania strategii jako całościowego planu:

- Wzrost liczby mieszkańców gminy [osoba]
- Wzrost liczby turystów odwiedzających gminę [osoba]
- Wzrost liczby podmiotów gospodarczych działających na terenie gminy [szt.]

Wskaźniki można monitorować na bazie danych GUS, jednak nie częściej niż w okresie corocznym (dane GUS aktualizowane są maksymalnie 1 raz w roku).

13 Wdrażanie strategii

Ze względu na długookresowy charakter dokumentu, wdrażanie założeń strategii jest procesem ciągłym i wymagającym stałego monitorowania. Wdrażaniu strategii towarzyszyć musi jej ciągła ewaluacja, prowadzona w oparciu o pozyskiwane informacje dotyczące rozwoju gminy, skutków prowadzonych działań i ich odbiorze społecznym.

Podmiotem odpowiedzialnym za wdrażanie Strategii Rozwoju będzie powołany przez Wójta Zespół ds. realizacji Strategii. Do najważniejszych zadań w zakresie wdrażania strategii należeć będzie:

- Określenie wskaźników ilościowych koniecznych do weryfikacji.
- Monitorowanie realizacji projektów pod kątem ich zgodności z założeniami i celami określonymi w strategii - działanie realizowane będzie w całym okresie trwania strategii.
- Weryfikacja założeń strategii i jej ewentualna aktualizacja na podstawie gromadzonych materiałów, dokumentów i oceny przeprowadzonych działań.
- Prowadzenie działań informacyjnych, konsultacji społecznych i publikacja okresowych informacji na temat realizacji strategii.

Za realizację poszczególnych projektów odpowiedzialni będą właściwi beneficjenci (w większości Gmina Włodowice). W przypadku projektów własnych gminy oraz jednostek organizacyjnych przygotowanie i wdrożenie projektu spoczywać będzie na pracownikach właściwych referatów Urzędu Gminy lub dyrektorach właściwych jednostek organizacyjnych.

14 Polityka promocji i komunikacji

Efektywna realizacja Strategii wymaga wdrażania w układzie wielopodmiotowym, co umożliwi optymalne wykorzystanie lokalnych zasobów ludzkich oraz instytucjonalnych. Realizacja większości projektów strategicznych lub też ich późniejsze funkcjonowanie wymaga współdziałania mieszkańców i innych podmiotów uczestniczących w lokalnym życiu społecznym.

Podjęcie partycypacyjne w procesie zarządzania strategicznego zakłada aktywne uczestnictwo środowisk lokalnych, przedsiębiorstw, instytucji, grup nieformalnych, organizacji pozarządowych, jak również podmiotów zewnętrznych (instytucje regionalne, krajowe, międzynarodowe). Podstawowa korzyść podejścia partycypacyjnego wiąże się ze skutecznym dopasowaniem realizowanych projektów do potrzeb społeczności lokalnych oraz zapewnia niezbędne ich zaangażowanie w proces wdrażania strategii. Między innymi z tego powodu w kierunkach działań sformułowanych w strategii często występuje konieczność diagnozy konkretnych potrzeb, która powinna zostać przeprowadzona na bazie badania opinii mieszkańców.

Niniejsza strategia przed przyjęciem przez Radę Gminy skonsultowana została zarówno z jej członkami, jak i przedstawicielami samorządu i społeczności lokalnej. Po przeanalizowaniu zgłoszonych uwag i konstruktywnej dyskusji opracowano ostateczną wersję dokumentu, uwzględniającą wszystkie zastrzeżenia. Po przyjęciu dokumentu przez Radę Gminy należy w kolejnym kroku przedstawić treść strategii wszystkim zainteresowanym mieszkańcom. Kampania informacyjna zawierała będzie co najmniej następujące działania:

- Umieszczenie na plakatach i/lub ulotkach informacji o przyjęciu strategii wraz z podaniem źródła internetowego do elektronicznej wersji dokumentu. Proponuje się kolportaż plakatów/ulotek na terenie jednostek organizacyjnych gminy, w siedzibach OSP oraz w kościele.
- Umieszczenie informacji o przyjęciu strategii na stronie internetowej gminy.

Elektroniczna wersja strategii powinna zostać opatrzona krótkim wstępem, który w jasny sposób, językiem niespecjalistycznym pozwoli na wyjaśnienie wszystkim mieszkańcom:

- Po co strategia powstała?
- Jakie są główne założenia strategii?
- Jaką rolę w realizacji strategii pełnią mieszkańcy gminy?

Komunikat powinien zawierać dane kontaktowe do wyznaczonego przez Wójta pracownika Urzędu Gminy, do którego mieszkańcy będą mogli kierować ewentualne pytania czy wątpliwości dotyczące realizowanej strategii.

Podstawowe obszary działań w zakresie komunikacji dwustronnej i współpracy władz gminy ze społecznością lokalną:

- informacja o postępach we wdrażaniu Strategii - mieszkańcy będą mieli możliwość uzyskania informacji o aktualnym zaawansowaniu we wdrażaniu strategii bezpośrednio w Urzędzie lub poprzez stronę internetową Urzędu,
- podjęcie współpracy z mediami lokalnymi - podawanie informacji o wdrażanych projektach w mediach lokalnych przynajmniej raz w roku.

15 Monitoring i aktualizacja

Strategia stanowi dokument otwarty, który poddawany będzie systematycznej, okresowej analizie i ocenie oraz będzie w razie potrzeby aktualizowany w zakresie dostosowania do zmieniających się uwarunkowań.

Do monitorowania, oceny realizacji programu i jego aktualizacji służyć będzie system współpracy pomiędzy podmiotami realizującymi program oraz analiza osiągniętych wskaźników produktów, rezultatów i oddziaływania.

Komórką odpowiedzialną za prowadzenie stałego monitoringu będzie Zespół ds. realizacji Strategii powołany przez Wójta, którego zadaniem będzie pozyskiwanie niezbędnych danych umożliwiających monitoring Strategii, a następnie ich przetwarzanie i przygotowywanie raportu o stanie realizacji Strategii. W cyklu corocznym (od dnia uchwalenia strategii przez Radę Gminy) zwoływane będzie spotkanie robocze, podczas którego weryfikowane i analizowane będą wszystkie aspekty związane z wdrażaniem Strategii, w szczególności:

- osiągalność zakładanych wskaźników,
- wpływ realizacji poszczególnych przedsięwzięć na przyjęte cele i priorytety,
- harmonogram realizowanych przedsięwzięć,
- możliwości budżetowe gminy do dalszej realizacji strategii.

Na podstawie przeprowadzonego monitoringu okresowego może zaistnieć konieczność aktualizacji dokumentu. Decyzję o podjęciu działań aktualizacyjnych podejmuje Wójt w oparciu o wyniki pracy Zespołu ds. realizacji Strategii.

16 Spis rysunków i tabel

Spis rysunków

Rysunek 1 Proces zarządzania strategicznego w gminie	6
Rysunek 2 Położenie Gminy Włodowice na tle Powiatu Zawierciańskiego.....	8
Rysunek 3 Poziom liczbę ludności w latach 2012-2016.....	10

Spis tabel

Tabela 1 Liczba ludności gminy, zameldowania na pobyt stały, stan na 31.12 w latach 2012-2015 oraz na 31.03.2016 r.	9
Tabela 2 Liczba ludności gminy wg miejsca zamieszkania, zameldowania na pobyt stały, stan na 31.12 w latach 2012-2015 oraz na 31.03.2016 r.....	10
Tabela 3 Prognoza liczby mieszkańców Powiatu Zawierciańskiego w latach 2020-2050.....	11
Tabela 4 Przyrost naturalny w Gminie Włodowice w latach 2012-2015, stan na 31.12	11
Tabela 5 Migracje na pobyt stały gminne	11
Tabela 6 Prognoza salda migracji oraz przyrostu naturalnego w Powiecie Zawierciańskim w latach 2020-2050	12
Tabela 7 Struktura gruntów na terenie Gminy Włodowice	14
Tabela 8 Liczba wpisów wg sekcji działalności gospodarczej, stan na 2014 r.	20
Tabela 9 Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w Gminie Włodowice, wg sektorów własnościowych w latach 2010-2014	21
Tabela 10 Analiza SWOT.....	30
Tabela 11 Cele i kierunki działań	39
Tabela 12 Matryca logiczna powiązania dokumentów strategicznych wyższego rzędu z celami strategicznymi Gminy Włodowice.....	44